QUÆSTIO IV.

An conceptus Entis sit ex natura rei ante intellectum præcisus, & distinctus ab inferioribus.

65 QUæstio hæc ad eos solùm attinet, qui admittunt unitatem, & præcisionem perfectam conceptus entis à suis inferioribus, & contrahentibus; & sensus est, an admissa hujusmodi perfecta præcisione conceptus entis, præcedat omninò hujusmodi præcisio opus intellectus; adeòne nedum adsit fundamentum in re distinguendi gradum entis à suis inferioribus, sed adsit etiam distinctio formalis ex natura rei, quæ sit major distinctione rationis, & minor distinctione reali simpliciter dicta, an proindè veluti media inter illas, quod genus distinctionis admitti debere modo supponimus tùm ex dictis disputat. 1. Logic. quæst. 5. art. 2. tum ex inferius dicendis, & quamvis quæstio hæc communis sit omnibus gradibus, seu conceptibus superioribus respectu inferiorum, hic tamen specialem habet difficultatem, ut adnotavit Suarez, ob transcendentiam entis, qua de causa factum est, ut Scotistæ, qui unanimiter tutati sunt incunctanter distinctionem ex natura rei formalem, & actualem inter gradus, & naturas prædicamentales superiores, & inferiores; tamen de gradu entis, aliorumque transcendentium loquentes, divisi sunt, undè aliqui admittunt distinctionem ex natura rei formalem, quæ præscindat antè opus intellectus inter ens, & jus inferiora, adeòut non solùm velint, quod intellectus concipere possit ens exclusis à tali conceptu omninò inferioribus, & contrahentibus; sed etiam quod non sit opus, ipsum aliquam fabricare distinctionem, atque ideò eodem modo loquendum esse quoad præcisionem conceptus, & distinctionem ab inferioribus de gradibus transcendentibus, ac prædicamentalibus, ita Ant. And. 1. Metap. quæst. 1. art. 3. Can. 1. Phys. quæst. 3. Fab. theor. 94. Poncius part. 3. suique Cursus disput. 18. num. 11. Bonet. 1. lib. suæ Met. cap. 2. Magist. Formalit. art. 2. Meurisse lib. 1. suæ Met. quæst. 7. Saxius in sua Cathaet. disput. 10. quæst. 3. art. 3. & alii nonnulli, qui tamen dum asserunt conceptum entis importare realitatem communem ab inferioribus ex natura rei formaliter præcisam, & ac distinctam distinguunt de duplici realitate alia subjectiva, quæ convenit naturis communibus prædicamentalibus, & est contrahibilis per veras differentias, cum quibus propriè facit compositionem Metaphysicam: alia est objectiva, quæ scilicet ex natura rei apta est terminare unicum conceptum mentis, & nata contrahi non per veras differentias, sed per modos intrinsecos, & talem dicunt esse realitatem, quàm important transcendentia.

66 Alii verò Scotistæ, & plurimi, & gravissimi oppositum docent, nimirum conceptum entis non fundari in aliqua una natura communi à parte rei inventa in omnibus entibus, & ex natura rei formaliter distincta à suis contrahentibus; sed immediatè abstrahi à propriis realitatibus Dei, & creaturæ substantiæ, & accidentis, atque ideò non esse conceptum omninò præcisum, & distinctum ab inferioribus antè opus intellectus, sed tantùm à parte rei præcedere fundamentum, & occasionem talis abstractionis, quæ facit ut distinctio, & præcisio conceptus entis non sit omninò rationis, ut conceptus secundarum intentionum; ita docuerunt præclarissimi Scotistæ Tatar. 1. Met. quæst. 1. artic. 1. Vallon. tractat. formal. declarans univocationem, & communitatem conceptus entis; Smisinch. de Deo Uno tractat. 1. disput. 2. numer. 63. Lichet. 1. d. 2. qu. 1. solvendo argumenta Ocham, & d. 3. quæst. 2. & 3. & d. 8. quæst. 3. & 1. d. 25. & 26. Vigerius 1. d. 8. quæst. 3. in ℣. *ad 1. arg. princ.* ubi & Bargius clarissimè item d. 26. Trombet. 4. Met. quæst. 2. ad 2. princ. & in suis formalit. part. 2. art. 2. declarando quid sit formalitas, & cap. de adentitate, & distinct. ex natura rei. Herrera 1. disputat. 79. quæst. 1. ad 2. Vulpes tom. 1. part. 1. disputat. 10. art. 1. numer. 2. & fuit constans sententia Scoti pluribus in locis infrà citandis, adeòut mirum sit, quomodo Recentiores omnes, admittentes præcisionem conceptus entis, qui unanimiter hanc secundam amplectuntur sententiam, oppositam passim absque ulla hæsitatione; vel exceptione Scoto tribuant, & Scotistis; cujus communis erroris potissimam causam fuisse arbitror, quia cum vidissent Scotistas inter gradus prædicamentales superiores, & inferiores ponere distinctionem ex natura rei formalem, & superioribus tribuere passim præcisionem ex natura rei ab inferioribus, putarunt etiam illos teneri ad consequenter loquendum eodem modo Metaphysicari de gradibus etiam transcendentibus, quod tamen judicium erroneum esse mox demonstrabimus; sed quid mirum; si etiam nostri ex hoc capite decepti sunt, ut constat apud Fabrum, & Ponc. loc. cit. ubi num. 11. conceptum entis distingui ex natura rei ab inferioribus gradibus probat ex paritate aliorum graduum prædicamentalium; sed latam disparitatem assignabimus infra inter gradus prædicamentales, & transcendentales quoad distinctionem.

ARTICULUS PRIMUS.

Respectu substantiæ, & accidentis conceptus entis est ex natura rei actualiter præcisus, non tamen respectu Dei, & creaturæ.

67 HÆc conclusio, in qua consistit resolutio hujus quæstionis, duas habet partes, in quarum prima asserimus, quòd si ens comparetur ad substantiam, & accidens importat conceptum ex natura rei actualiter præcisum à suis inferioribus, & contrahentibus, seu quod idem est, fundatur in aliqua realitate, seu natura communi à parte rei inventa in substantia, & accidente, & ex natura rei formaliter actualiter, distincta à particularibus earum rationibus; & pendet ista conclusio ex dictis in Logica disp. 6. quæst. 1. & disp. 5. quæst. 3. art. 3. nam in primo loco fusè ostendimus ens, quod in decem prædicamenta dividitur, esse verè, & propriè genus, quia non est ens transcendenter sumptum, seu commune Deo, & creaturæ, quod in ea dividitur, sed est ens finitum, & limitatum, quod immediatè dividitur in substantiam, & accidens, velut in primas, & principales species subalternas, deinde substantia in corpoream, & incorpoream, accidens in absolutum, & respectivum, & sic deinceps, adeòut falsum prorsus sit, quod dicebant Anton. And. 5. Met. quæst. 7. & Fab. ibid. disput. 1. cap. 1. & disp. 2. c. 1. theor. 87. ens immediatè descendere in decem prædicamenta, & divisionem entis finiti in substantiam, & accidens non esse priorem divisione ejusdem in decem genera, sed esse omninò eandem brevius explicatam, quæ omnia ibi fusè probatum est esse de mente Doctoris 5. Met. quæst. 6. & lib. 7. quæst. 1. & d. 8. quæst. 3. N. ubi clarissimè docet ens prius dividi in infinitum, & finitum, quam in decem genera, quia hoc quod in decem genera dividitur est ens finitum; & ibid. in solut. ad 1. prin. negat ens transcendenter sumptum habere rationem generis, quia ejus conceptus est communis ad finitum, & infinitum, quæ communitas nequit esse in conceptu generis, ex quo sequitur evidenter divisionem entis finiti in substantiam, & accidens esse divisionem generis in species, & solùm conceptum entis transcendentis effugere rationem generis ob ejus indifferentiam ad finitum, & infinitum.

68 Hoc autem præsupposito satis evidenter prob. nostra conclusio quoad hanc partem, quia ut disertè tradit Doctor loc. cit. 1. d. 8. quæst. 3. genus, & differentia semper important diversas realitates Metaphysicas, quarum una est potentialis ad aliam, ideòque constituunt compositionem Metaphysicam, & ideò genus dicit conceptum communem adæquatum ex natura rei præcisum actualiter à conceptu inferiorum, ac præsertim differentiarum contrahentium, undè disp. 5. log. q. 3. art. 3. ex professo ostendimus, genus, & differentiam mutuo abinvicem ex natura rei præscindere, quia semper sumuntur à diversis realitatibus; si ergo verum est ens finitum respectu substantiæ, & accidentis habere rationem generis, sanè concludendum est, importare conceptum ex natura rei actualiter præcisum à suis inferioribus, ac differentiis contrahentibus; quod adhuc, vel eo maximè erit asserendum, quia inferius ostendemus inter gradus prædicamentales loquendo in universum intercedere distinctionem ex natura rei formalem actualem, & nullatenus sufficere virtualem; cùm ergo conceptus entis finiti non sit transcendens, sed supremus prædicamentalis, nil obstat, quin fundetur in una realitate, seu natura communi in omnibus inferioribus reperta, & ex natura rei actualiter à realitatibus contrahentibus distincta; Quæ verò solent obiici contra hanc conclusionis partem; nimirum ens immediatè descendere in decem prædicamenta 8. Met. 16. & 10. Met. 8. & rursus hæc decem esse suprema genera, & ab invicem primò diversa, & alia hujusmodi, sufficienter ibi diluimus, & de hoc etiam nonnihil supra diximus in hac disp. num. 24. & 28.

69 Altera pars conclusionis, quod conceptus entis respectu Dei, & creaturæ non fundetur in aliqua communi realitate, quæ sit una, ac eadem in ambobus, ac proindè non sit omninò ex natura rei præcisus ab illis, docetur à Doctore loc. cit. omnibus, ar. seq. citandis, ubi ejusmentem in hac re ex professo aperiemus; sequuntur Scotistæ omnes supracit. & Recentiores quicunque nobiscum admittentes perfectam præcisionem conceptus entis. Verùm tamen est Neotericos hanc secundam conclusionis partem probare rationibus plerunque inutilibus, ut potè quæ fallo innituntur fundamento, vel universaliter excludunt distinctionem, & præcisionem ex natura rei inter omnes gradus Metaphysicos, sive prædicamentales, sive transcendentes; undè Suarez disp. 2. Met. sect. 3. ex eo probat, quia implicat dari naturam communem à parte rei formaliter actualiter distincta à singularibus, quia utique talis natura esset à parte rei producta, & existens in rerum natura, & per consequens determinata, & singularis; Probat insuper, quia modi contrahentes ens ad Deum, & creaturam essentialiter, & quidditative includunt conceptum entis, ergo ens ex natura rei non præscindit ab eis. Sed hæc duo assumpta à Suarez, ut vera, sunt in nostra sententia prorsus falsa, quia inferius ostendemus intrà seriem prædicamentalem admitti necessariò debere naturas communes ex natura rei formaliter actualiter distinctas à differentiis contrahentibus, quæ extrinsecè solùm,

lùm, & per accidens sunt singulares, non intrinsecè, & per se, & rursus paulo post in hac eadem disput. demonstrabimus ens non includi essentialiter, & quidditativè in suis modis contrahentibus, sed tantùm realiter, & identicè, atque ideò saltem formaliter ex natura rei ab eis præscindere posse; Item Pasqualig. disp. 36. Met. sect. 3. postquam rationes Suarez rejecit, ut insufficientes, alias ipse addit rationes ad hoc idem probandum, quæ similiter falso innituntur fundamento, quod nempè dari nequeat distinctio ex natura rei formalis actualis antecedens opus intellectus, & quod præsertim hæc admitti nequeat inter formalitates Metaphysicas, quorum utrunque est falsum; nam, & talem distinctionem admitti debere, veluti quasi mediam inter simpliciter realem, & rationis jam docuimus disput. 1. Log. qu. 5. art. 2. ubi etiam quasdam ejus rationes ad impugnandam talem distinctionem, quas hìc tangit, dissolvimus; & talem distinctionem necessariam esse inter gradus Met. præsertim genericum, & differentialem ostendimus disp. 5. Log. q. 3. art. 3. quæ Scotica principia adhuc magis inferius probabuntur; missas itaque faciamus Recentiorum rationes, & alias adducamus, quæ innitantur præmissis ab omnibus admissis, & quæ præsertim convincere valeant Scotistas, cùm quibus hæc difficultas agitatur specialiter; rationes autem convincentes hoc nostrum assertum sunt illæ, quas adduximus supra quæst. 2. contra unitatem conceptus entis respectu Dei, & creaturæ à num. 40. & inde, diximus enim, illas re vera validè impugnare conceptum entis fundatum in una realitate communi Deo, & creaturæ, & ideò rationes illæ hìc pertractandæ sunt additis solutionibus, quas solent afferre Scotistæ oppositæ sententiæ, ut ex earum impugnationibus constet, quanti sint valoris, & roboris.

70 Primò itaque probatur ratione deducta ex compositione Metaphysica, quia data opposita sententia, quod conceptus entis fundetur in una natura, & realitate communi Deo, & creaturæ, sequitur dari compositionem in Deo saltem Metaphysicam, ex actu, & potentia; consequentia est evidens; quia omnis realitas ex natura rei communis, & una ad plures contrahibilis est necessario ratio potentialis, unde cum ratione contrahente compositionem efficit Metaphysicam, quæ destruit divinam simplicitatem, ut arguit Doctor 2. d. 3. q. 6. sub L. At est responsio in promptu Scotistarum alterius opinionis argumentum probare tantùm conceptum entis importare non posse realitatem subjectivam, quæ utique cum ratione contrahente compositionem efficit Metaphysicam, non autem probare de realitate objectiva, hæc enim stat cum summa Dei simplicitate, nec cum ratione contrahente efficit compositionem; quod vario modo explicant Scotistæ ex diversa declaratione realitatis objectivæ, & subjectivæ; Sed hanc communem solutionem facilè reiicies, si apud Tromb. tract. formalit. par. 2. art. 2. declarando quid sit formalitas, videbis, quid intersit inter realitatem subjectivam, & objectivam, ibi enim ostendit ens nullam dicere realitatem objectivam propriè dictam; eandem solutionem optimè impugnat Bargius loc. citat. quia vel per realitatem objectivam entis intelligunt conceptum, qui non habeat integram, & completam unitatem suam antecedenter omninò ad opus quodcunque intellectus, quemadmodum habent ceteræ naturæ prædicamentales, & sic nobiscum sentiunt, vel intelligunt realitatem verè communem à parte rei Deo, & creaturæ, ac creaturæ inter unam, & hæc quocunque modo explicetur, si sit à parte rei cum tali unitate, & communitate semper intelligetur potentialis, & contrahibilis, & compositionem efficiet cum ratione contrahente, inquit Bargius,

71 Respondent alii Scotistæ, quod quando communis realitas contrahitur per realitates differentiarum, utique cùm ipsis compositionem efficit Metaphysicam, cùm altera respectu alterius rationem habeat potentiæ; si verò per modos intrinsecos contrahatur, tunc nulla ibi intervenit compositio, cùm entitas, & modus una sint realitas adæquata, & per consequens nulla ibi intercedat ratio actualis, & potentialis, quia nihil est in potentia ad seipsum; in proposito ens ad Deum, & creaturam contrahitur per modos scilicet finitum, & infinitum, non autem per differentias, & ajunt hanc esse ipsissimam Scoti responsionem 1. d. 8. quæst. 3. ad 1. princ. Sed hæc communis Scotistarum solutio procedit ex doctrina Scoti circa contractionem entis ab aliquibus non benè intellecta, quia enim sæpè inquit ens contrahi ad Deum, & creaturam per finitum, & infinitum, putant hanc esse contractionem à priori, quasi una natura, seu realitas communis possit primò contrahi ad plura essentialiter distincta per modos intrinsecos, quod est omninò falsum, quia sicut modus rei intrinsecus non constituit rem in suo esse specifico, & quidditativo, sed sic constitutam supponit, ita distinctio modalis plurium supponit distinctionem specificam, atque ideò modus nequit esse prima ratio contrahendi realitatem communem ad constituendum plura essentialiter distincta; antecedens ab omnibus conceditur, præsertim in schola nostra, quia modus intrinsecus est extra essentiam rei, nec unquam rem essentialiter variat, sicut facit differentia, Prob. consequ. quia prima ratio contrahendi realitatem communem ad aliud particulare sub illa realitate communi est de quidditate, & essentia illius particularis, & facit illud essentialiter differre. Tum quia eadem sunt principia constituendi, & distinguendi apud Metaph. cùm ergo modi intrinseci non sint prima constitutiva Dei, & creaturæ, non erunt consequenter prima distinctiva eorum, & prima divisiva realitatis entis, sed tantùm à posteriori eo pacto, quo animal divideretur per admirativum, & non admirativum, esto concedamus modum intrinsecum esse aliquantum passione intimius. Tum quia quæ faciunt differre essentialiter, sunt differentiæ essentiales, quæ modus præcedunt; ergo per has primario ratio communis dividitur, non per modos, nisi à posteriori, & secundariò, & in hoc sensu Doctor intelligendus est, cùm inquit ens contrahi ad Deum, & creaturam per infinitum, & finitum. Tum quia propriè loquendo finitum, & infinitum non sunt modi contractivi entis, sed modi intrinseci Dei, & creaturæ, ideòque infinitas Deum non constituit, nec finitas creaturam, sed in aliquo priori constituta supponunt, & ideò aliunde petenda est distinctio essentialis eorum, & contractio realitatis entis ad ipsa. Tum quia his omnibus admissis, quod scilicet finitum, & infinitum sint modi intrinseci entis, & posse per eos primo contrahi realitatem communem, adhuc non evitatur compositio Metaphysica in Deo, quia juxtà allatam in responsione doctrinam reperitur in Deo aliqua realitas, quæ non est de se hæc, sed communis, quæ contrahitur per modum intrinsecum ad Deitatem, quia adhuc ex natura rei modaliter ante opus intellectus ab ea secernitur, & ab ente contracto, atque ideò cum realitate contracta aliquam efficit compositionem; Conseq. patet, quia realitas contracta non est de se hæc, sed communis per datam responsionem, & ratio contrahens non est prorsus idem ex natura rei cum ratione contracta; cùm ergo non sint idem prorsus à parte rei, & unum habeat rationem potentiæ, aliud actus, planè sequitur, in Deo compositionem Metaphysicam admitti debere. Denique falsum est, Scotum loc. cit. 1. dist. 8. qu. 3. ad 1. prin. hoc modo evitare compositionem Metaphysicam in Deo, ut enim manifestè constat in solutionibus, quas affert ibidem ad quasdam replicas sub lit. Aa, & Bb, per hoc præcisè salvat simplicitatem Dei, quod entitas, ut reperitur in Deo, est de se hæc, & non contracta per aliud à parte rei, sive habeat rationem modi, sive differentiæ; quod etiam prius docuerat 1. d. 3. q. 2. I. ubi hoc non obstante, significat, quomodo adhuc abstrahi possit communis conceptus entis à Deo,

72 Faber cit. theor. 94. cap. 3. respondet, quod Deus, & creatura propriè loquendo non differunt essentialiter, sed sicut perfectissimum, & minus perfectum in infinitum, quod sic declarat, illa differunt essentialiter, quæ per differentias sub eodem genere constituuntur in diverso esse formali, & essentiali, differentia enim, ut rationale est actus extrinsecus, qui adveniens animali generi illud actuat, & contrahit ad hominem, & facit differre à brutis; non sic est modus intrinsecus, quia non est quid extrinsecum essentialiter à realitate, cui advenit, ut cùm albedo dividitur per albedinem, ut centum, & albedinem ut decem, albedo ut centum non variat essentiam albedinis, nec differt essentialiter ab albedine, sed solùm ut albedo particularis ab albedine in communi; & albedo ut decem, ac albedo infinita si daretur, non differrent essentialiter, & specificè propriè loquendo, sed solùm ut minus perfectum, & magis perfectum in infinitum; ita creatura differt à Deo, quia Deus est ens infinitum, creatura est ens finitum, hæc autem differentia non est propriè essentialis. Deinde addit per hoc, quod infinitas sit modus Dei intrinsecus, non tolli, quod etiam non sit modus intrinsecus entis, sicut rationale dicitur differentia animalis, & hominis, animalis, quia ipsum dividit, & contrahit; hominis, quia ipsum constituit; ita; infinitum est modus intrinsecus entis, quia ipsum dividit, Dei quia ipsum constituit, non ut differentia, sed ut gradus intrinsecus, de qua doctrina Faber satis sibi applaudit.

Fatemur hanc solutionem suo Auctore indignam esse, nihil enim absurdius meo judicio dici potest, quam Deum, & creaturam non differre essentialiter propriè loquendo, sed solùm sicut minus perfectum, & magis perfectum in infinitum, sicut albedo ut decem differt ab albedine infinita; ex hoc enim sequitur Deum, & creaturam ejusdem esse speciei, ut sunt albedo, ut centum, & albedo infinita. Deinde si Deus, & creatura adeò differunt, ut dicantur distare in infinitum, ac esse primò diversa, quomodo non habent diversas essentias; easque essentialiter diversas? Tum quia falsum est absolutè loquendo, illa solùm propriè essentialiter differre, quæ per differentias sub eodem genere constituuntur in diverso esse formali, & essentiali, alioquin quæ sunt genere diversa, non differrent essentialiter. Tum quia graduatio secundùm magis, & minus perfectum, quæ Deum à creatura secernit, non est secundùm pluralitatem graduum individualium ejusdem perfectionis specificè, ut videtur velle hic Auctor in exemplo albedinis, quod adducit, sed est secundùm pluralitatem graduum essentialium, cùm enim species dicantur se habere velut numeri, quia semper una excepit aliam in perfectione specifica, dicimus, Deum in perfectione essentiali excedere in infinitum species omnes creaturarum tam existentes, quàm possibiles, sed differre hoc modo secundùm minus, & magis perfectum in infinitum infert supremam differentiam, & primam diversitatem essentialem inter Deum, & creaturam. Demum falsum quoque est, quod ultimò addebatur, infinitatem esse modum intrinsecum entis, quia ipsum dividit, & Dei quatenus ipsum constituit, sicut rationale dicitur differentia divisiva animalis, & constitutiva hominis; hoc, inquam, falsum est, quia modus intrinsecus nunquam rem potest constituere in suo esse primo, & essentiali; cùm rem sic constitutam supponat, & repu-

repugnat dicere, quod constituit rem ut gradum intrinsecum, non ut differentiam; quia modus intrinsecus non constituit, sed differentia; undè nec valet exemplum allatum de rationali, quod dividit animal, & constituit hominem; hoc enim convenit rationali, quia eadem differentia; quæ est contractiva generis, est etiam constitutiva speciei; & è contra; cum ergo nec finitas essentialiter creaturam constituat, nec infinitas Deum, ex Scot. 1. d. 2. q. 2. eo quia supponunt illa jam in suo esse constituta, consequenter nequeunt esse modi contrahentes conceptus entis à priori, sed tantùm à posteriori, ut dicebamus. Conf. quia si finitum, & infinitum sunt propriè modi contractivi entis, & talis est vera contractio à priori, cum contrahibile sit prius contracto eo modo, quo contrahitur, si contractio est ex natura rei, contrahibile quoque erit ex natura rei prius modis contrahentibus: in illo igitur priori, in quo ens præcedit modos, & ex natura rei distinguitur ab illis, utique non includit illos, & potest determinari per illos, ergo est verè in potentia ad illos, & cum eis efficit compositionem Metaphysicam.

73 Trombet. 4. Met. q. 2. & tract. formal. part. 2. art. 2. declarando quid sit formalitas, quamvis expressè teneat ens non importare unam realitatem communem Deo, & creaturæ, ibidem tamen in corpore quæstionis, & rursus tract. formal. par. 2. ar. 2. declarando quomodo differentia importat realitatem distinctam à genere ad evitandam compositionem Metaphysicam in Deo per contractionem entis, utitur hac communi Scotistarum solutione, quod contrahitur per modos, & non per differentias, & hac de causa non efficere compositionem Metaphysicam, & ad ultimam instantiam à nobis factam distinguit de potentia Physica, & Metaphysica, & ait ens esse in potentia Metaphysica ad modos, non verò Physica, atque ideò cum eis compositionem non facere: Sed neque ista responsio satisfacit, quia secundùm communem loquendi modum potentia physica ut contradistinguitur ab actu physico spectat ad partes physicas materiam scilicet, & formam, & potentia Metaphysica ad Metaphysicam, & sicut potentia physica cum actu physico sufficit ad physicam compositionem, ita Metaphysica cum actu Metaphysico sufficit ad Metaphysicam: si ergo ens habet potentiam Metaphysicam ad modos, hoc ipsum sufficit, ut cum eis inducat compositionem Metaphysicam; Deinde hoc etiam sequitur explicando potentiam Metaphysicam, ut facit ipse Tombet. ait enim ipse, quod potentia Metaphysica est, secundùm quam aliquod non includit aliud quidditativè, & in conceptu suo formali, sic quod illud non sit de essentia ipsius, ergo si ens hoc modo est in potentia ad modos, ita perfectè præscindit ens ex natura rei à modis, sicut genus à differentiis, quantum ad excludendum eos a proprio conceptu quidditativo, & hoc sufficit ad compositionem Metaphysicam, quia est præcisio antecedens omninò opus intellectus. Denique conceptus entis prædicatur in quid, at modus intrinsecus prædicatur in quale, prædicari in quid est prædicari per modum potentiæ, prædicari in quale est prædicari per modum actus, ergo ens erit potentia respectu modi; nec valet illa continentia identica entis ad modos, quia saltem distinguuntur ex natura rei, ergo ut sic videntur qualificare, & perficere ipsum ens.

Hoc præsertim ultimum argumentum etiam ipse Tromb. fatetur esse difficile, tamen 4. Met. q. 2. ait concedi posse modum intrinsecum eo pacto præsupponere potentiam, quo est actus, cùm igitur non sit actus perficiens essentialiter, & quidditativè, sed modaliter, non erit actus, sicut differentia, sed tantùm in suo ordine, in tract. verò formalit. aliter respondet, & ait prædicari in quid interdum sumi à potentia, & quod sic prædicatur, utique per modum potentiæ prædicatur, quandoque sumitur ab essentia, & quod sic prædicatur per modum subsistentis, & per se stantis; & sic etiam prædicari in quale interdum sumitur per modum actus, interdum per modum adjacentis, & inhærentis; ens itaque prædicatur in quid, & ejusmodi in quale secundò modo, non primo. At neutra harum solutionum satisfacit, immò utraque in solis verbis consistit; non secunda, quia si ens prædicatur essentia per modum essentiæ subsistentis, & per se stantis, & modus per modum adjacentis, & qualificantis, ergo ens prædicatur per modum potentiæ contrahibilis, & perfectibilis, & modus intrinsecus ad instar actus perficientis, & determinantis, nec enim aliter, nec alio modo explicuimus in Logica quid sit prædicari in quid, & in quale; neque prima responsio satisfacit, quia etiamsi modus adveniens rei ipsum non perficiat in esse quidditativo, & essentiali, non proindè negandum est absolutè, quod ipsam non perficiat, nec aliquam compositionem cum ea faciat, alioquin nullum prorsus accidens suum subjectum perficeret, & cum eo compositionem accidentalem faceret.

74 Respondent alii Scotistæ realitatem entis utique esse de se potentialem, & contrahibilem, sed ut est in Deo nullo modo esse potentialem, quia transit in identitatem realem Deitatis, quæ est actus purissimus, secus est in creaturis, in quibus cum omnis perfectio sit finita, etiam ratio entis erit potentialis, sicut & aliæ rationes minus communes, ut in Deo omnes rationes transcendentes sunt absque ulla potentialitate, ita Posnan. 1. d. 3. q. 1. disp. 4. ad 15. de cujus opinione nescio judicium facere, quia ibid. disp. 3. suppositione secunda vult conceptum objectivum entis, nedum ratione, sed etiam ex natura rei esse præcisum, & distinctum ab inferioribus, & posteà Conclusione secunda nobiscum asserit conceptum entis non fundari in aliqua natura communi à parte rei Deo, & creaturæ, substantiæ, & accidenti. Sed quicquid sit de ejus opinione, certum est, solutionem allatam frivolam esse, quia modus intrinsecus in schola nostra additus rei non variat rationem formalem, & quidditativam illius; si ergo realitas entis de se potentialis est, & contrahibilis, etiam in Deo communitatem hanc, & potentialitatem intrinsecè retinebit, ut dicimus de natura communi etiam à singularibus contracta, quia cùm infinitas sit modus intrinsecus, ei addita non variabit rationem formalem illius. Tum quia hoc est, quod disputamus, quomodo realitas entis de se potentialis, & contrahibilis transire possit in identitatem realem Deitatis sine compositione, nam etiam animalitas per rationalitatem contracta transit in realem identitatem humanitatis, sed quia est de se potentialis, & contrahibilis non transit in identitatem, sine compositione saltem Metaphysica, ergo ita etiam erit in proposito. Nec valet dicere Deitatem esse actum purissimum, ac proinde ob ejus infinitam actualitatem absorbere illam realitatem communem entis in sui perfectam identitatem absque ulla prorsus compositione. Nam ex hoc quod est purissimus actus potius inferri debet nullam secum compati realitatem de se communem, & potentialem, & omnes realitates quas absorbet in sui identitatem, esse in ultima actualitate, & singularitate.

75 Quare ad evitandam hujus argumenti efficaciam concludimus; quod supra docuimus qu. 2. ens non importare realitatem communem ex natura rei præcisam à Deo, & creatura, illisque communem, sed simplicissimum conceptum immediatè abstractum ab intellectu a particularibus rationibus Dei; & creaturæ inadæquatæ conceptis, qui deindè per actum intellectus rursus referentem illum communem conceptum ad inferiora contrahitur ad illas per particulares conceptus finiti, & infiniti dicentes quale; unde sicut conceptus entis re vera non est prior ex natura rei à Deo, & creatura, sed posterior quia abstrahitur ab illis jam in suo esse constitutis; ita contractio entis, quæ fit per finitum, & infinitum censeri debet contractio à posteriori facta per intellectum cum fundamento in re, non à priori, ut docet Lichet. 1. d. 2. q. 1. in §. *Quantum ad 3. art.* Et ex hac positione sequitur in Deo sola compositio rationis apud intellectum inadæquatè concipientem, quæ nihil derogat divinæ simplicitati, quia ut notat Doctor 1. d. 8. q. 3. A a. non omnis compositio conceptuum apud intellectum significat compositionem extrà in realitatibus, sed sola compositio conceptuum adæquatorum; tum quia talis compositio rationis non est aliud, quam extrinseca denominatio resultans in objecto ex negotiatione intellectus dividentis idem objectum adæquatum in plura inadæquata, unde nullam in objecto imperfectionem ponit, sed in solo intellectu, qui unico actu non valet assequi eminentem perfectionem objecti, ideòque prius illud concipit sub una ratione, posteà sub alia, & tandem utramque rationem communem, & particularem componit adinvicem; sic igitur in Deo primò gradum entis communem concipimus, ac veluti potentialem ad infinitum, deinde ratione infiniti concipimus veluti contrahentem ens ad Deum, qui modus concipiendi, ut patet, nullam ponit imperfectionem ex parte Dei, quia à parte rei ens non dicit potentiam, nec infinitas actum. Instabis cum Doctore cit. lit. Z. saltem conceptus communis est indeterminatus, & potentialis ad specialem conceptum. Respondet Bargius ibid. quod nulla est ibi potentialitas quia talis præsupponit realitatem à parte rei, vel quod est ibi potentialitas eo modo, quo conceditur communitas, & ideò cum ibi concedatur communitas tantùm penes intellectum, ita etiam tantùm conceditur potentialitas penes intellectum; totam hanc doctrinam de abstractione, & contractione entis clarissimè docuit Lichet. 1. d. 3. q. 1. in fine his verbis; quando abstraho hominem a Francisco, & Jo: abstraho ipsum hominem, ut prius omni singularitate, & ut indifferens ad omnem singularitatem hominis, & ut contrahibilem ad singularitatem per aliquid posterius ipso, putà per hæcceitatem, ad quam est in potentia; sed quando abstraho à Deo, non potest abstrahi aliquid prius, quod sit in potentia ad illud, quia natura divina est de se hæc; & quicquid est in Deo est de se hoc; non abstrahitur ergo aliquid in re, quod sit in potentia ad determinari, sicut in creaturis; sed sic abstrahitur, quod possum considerare singulare in communi, & ut hoc tantùm; in primo casu est abstractio alicujus prioris natura à posteriori, ad quod est in potentia, in secundo casu est tantùm abstractio posterioris à priori, ita Lichet.

76 Secundò principaliter probatur assertum nostrum, quia si ens diceret realitatem suo conceptui adæquatam communem Deo, & creaturæ; ergo à parte rei daretur aliquid prius, & independentius Deo; Probatur consequentia, quia realitas constituens est prior re constituta per ipsam, cum in ordine ad eam habeat rationem partis, qua etiam ratione probatur consequentia quoad alteram partem, quia totum constitutum dependet à partibus constituentibus, non è contra; si ergo ens se habet in ordine ad Deum, ut realitas, & pars constituens, planè sequitur esse independentius Deo. Respondent rursus Scotistæ non esse inconveniens dicere, quod aliqua realitas objectiva sit prior, Deo, nulla tamen realitas subjectiva est prior, & superior; ita Posnaniensis loc. cit. disput. 3. concl. 3. Sed hæc solutio jam explosa est supra numer. 70. utpotè quæ in solis verbis consistit, & explicare nescit quid dicat realitas objectiva, ut à subjectiva secernitur; vel enim per hanc realitatem intelligunt conceptum non habentem

bentem integram unitatem, & completam, priusquam intellectui obiiciatur, & sic non erit omnino ex natura rei, & completè præcisa ab inferioribus; vel intelligunt aliquam naturam verè communem, & unam à parte rei citrà quodcunque opus intellectus, quemadmodum dicere habent, ut à nobis dissentiant, & sic argumentum concludit verè dari à parte rei realitatem natura sua priorem Deo, ut Deus est.

Respondent solùm sequi dari realitatem priorem Deo in prædicando, non in essendo, sed dari aliquid prius Deo, non prioritate reali, & existentiæ, sed prioritate generalitatis, seu prædicationis, quæ dici solet, à qua non convertitur subsistendi consequentia, quod nullum est inconveniens, quia non est prioritas Physica, & realis, sed Logica, & rationis. Contra, quia esto hæc solutio valeat juxta principia nostra, qui negamus veram realitatem entis communem Deo, & creaturæ, tamen apud Scotistas illam admittentes non valet, quia eo modo realitas entis præcedit divinitatem, quo eam constituit; si ergo eam verè constituit à parte rei, ut realitas de se communis Deo, & creaturæ, planè saltem à parte rei: & prioritate naturæ reali, & non tantùm Logica, præcedet Deum, ut Deus est. Conf. quia data hac opinione ita entitas præcederet Deum ob suam communitatem, sicut animal præcedit hominem, sed animal præcedit hominem non tantùm prioritate prædicationis, & non convertentiæ, sed etiam prioritate naturæ, quam explicant per independentiam, quia Deitas preexigeret entitatem ad sui constitutionem, & nonècontra; sicut homo præexigit animalitatem. Et quia in tali proprietate naturæ realitas communis privilegio gaudet indifferentiæ, & potest esse non magis in eo inferiori, in quo de facto reperitur, quàm in aliis, sequitur dari aliquam realitatem in Deo, quæ quantum ex se est, poterat esse in creatura, & ècontra; immò si cum quibusdam Scotistis admitteremus naturas communes, non solùm per indifferentiam, sed etiam per inexistentiam, tunc ampliùs sequitur unam, & eandem transcendentalem entitatem reperiri in Deo, & in creatura, quod quàm sit absurdum, nemo est, qui non videat; quæ omnia comprobari possunt, ac declarari exemplo animalis, vel alterius naturæ prædicamentalis; cum enim adversari Scotistæ declarent communitatem entis, sicut declarant communitatem aliorum graduum prædicamentalium, quantum attinet ad unitatem, & realitatem conceptus; profectò quantum ad hoc eodem modo discurrere debent de communitate, ac indifferentia entis, sicut aliarum naturarum communium.

77 Tertiò probatur, quia vel hæc realitas communis, quam importat conceptus entis, est creata, vel increata, vel participata, vel imparticipata, vel necesse esse, vel non necesse esse, & quodcunque admittatur est inconveniens, cùm enim hæc realitas reperiatur à parte rei in Deo, & creatura, si est participata, aliquid participatum erit in Deo, si imparticipata, aliquid tale erit in creatura, quorum utrumque absurdum est. Hoc argumentum nullius prorsus momenti reputant adversarii Scotistæ, immo quod dissolvi possit à puero in Logica initiato, ubi docetur prædicata communia, ut sic, & ut simpliciter supponunt, præscindere à differentiis contrahentibus, & neutrum esse formaliter, utrumque permissivè; ita substantia, ut sic, nec corporea, neque incorporea est, animal nec rationale, nec irrationale, sed abstrahit ab utroque, sic in proposito, realitas communis entis nec creata, nec increata est, nec participata, nec imparticipata formaliter loquendo, utrumque permissivè.

Sed cogimur dicere, & certè non absque rubore Conscotistas nostros energiam argumenti hactenus non penetrare, cùm tamen eodem prorsus argumento utatur Scotus ipse 1. d. 8. q. 3. dum probat ex ratione necesse esse conceptum entis communem Deo, & creaturæ esse non posse genericum, quia tunc vel intentio, seu conceptus istius generis erit ex se necesse esse, vel non necesse esse; si primum, ergo non erit potentialis ad differentiam, quia necessitas potentialitatem excludit; si secundum, ergo quod est necesse esse, esset constitutum ex eo, quod non est necesse esse; ita arguit Doctor: quod planè argumentum nullum est, si allata solutio est sufficiens: quia tunc statim occurretur dicendo realitatem illam entis nec esse necesse esse formaliter, nec non necesse esse, sed utrumque permissivè, necessariam scilicet in Deo, contingentem in creatura. Verùm ex dictis supra num. 42. & 44. liquet conspicuè argumenti efficaci, quæ certè nullo pacto dissimulari potest; nihil enim concipi potest in Deo à parte rei existens, quod sit extra esse increatum, & imparticipatum, positivè, vel negativè, nec aliquid in creatura, quod sit extra esse creatum, & participatum, ergo dari nequit à parte rei realitas communis illis per indifferentiam, vel per inexistentiam, quæ abstrahat ab illis rationibus, sed tantùm communis conceptus immediatè abstractus à realitatibus Dei, & creaturæ inadæquatè cognitis; Probatur assumptum multipliciter, quia etiam ipsamet ratio entis, quæ in Deo est essentialiter divinas habet proprietates, ut esse infinitam, independentem, & increatam, & non tantum identicè, ut responderi solet, sed etiam formaliter est de se infinita, ut ratio entis præcisè, ait enim Doctor 1. d. 8. qu. 3. K. quod quæcunque realitas essentialis in Deo quantumcumquæ præcisè sumpta est realiter infinita, & idem habet 2. d. 3. quæst. 6. L. qua ratione excludit ibi omnem compositionem à divinis. Conf. quia creatura nedum participat à Deo tale esse, sed etiam participat esse ens, & secundùm ipsam rationem entis producitur à Deo, ergo illud ens, seu ratio illa entis præcisè sumpta, ratione cujus creatura est aliquid, est realitas participata. Probatur assumptum ex Auctore de causis proportione quarta, ubi loquens de illa ipsa realitate, qua creatura est ens, ait quod *prima rerum creaturam est esse*, quam propositionem admittit quoque Doctor 4. d. 1. quæst. 1. §. *Sed ista rationes*, concedit, inquam ibi, creaturam esse creationis terminum, nedum secundùm esse hujusmodi, seu tale, sed secundùm esse simpliciter, sicut ergo realitas entis, ut sic, in Deo reperta est formaliter infinita, imparticipata, independens, itaècontra realitas entis, ut sic, in creatura reperta est formaliter participata, creata, dependens, falsum est ergo, quod ut sic præscindat ab esse creato, & increato, participato, & imparticipato.

78 Conf. 2. eadem confutatio, quia totum id, quod est in creatura intrinsecè est finitum, participatum, & communicatum, & ratio participati, & communicati dicitur de tota creatura, non solùm categorematicè, sed etiam syncategorematicè sumpta, idest secundùm omnem ejus formalitatem, etiam quoad supremam, & infimam, siquidem creatura secundùm omnem suam formalitatem, sive communem, sive particularem est aliquid participatum, quia nulla prorsus illarum formalitatum assignari potest, quam à Deo non habeat, & præcipuè illa, secundùm quam est aliquid, si enim secundùm illam rationem formalem, ex vi cujus constituitur formaliter in esse reali, non esset quid participatum, jam creatura ex se esset realis; ergo creatura etiam secundùm supremam entis formalitatem in ipso repertam, est creata, & participata, adeòut ratio creati, & participati adæquet totum esse creaturæ sive categorematicè, sive syncategorematicè sumptum. Conf. 3. quia implicat concipere aliquid in creatura, quod non sit ei communicatum à Deo, nam creatura etiam secundùm primam rationem entis, qua constituitur, ut sit aliquid, est quid participatum, cùm enim recipit esse à Deo, nedum recipit tale esse, sed etiam esse, ut sic, ut ajebat Doctor cit. 4. d. 1. quæst. 1. itaut simul cum aliis rationibus etiam secundùm rationem entis communissimè sumptam terminet productionem; ergo si concipiatur creatura etiam secundùm rationem communissimam entis, quam participat, debet concipi, ut aliquid participatum, quia esse participatum intrinsecè involvitur in ratione entis, quod convenit creaturæ, sicut ècontra esse imparticipatum, & independens intrinsecè involvitur in ratione entis, quod convenit Deo. Conf. tandem evidentissimè realitatem entis, si à parte rei in creatura reperitur præcisa à realitatibus minus communibus, non posse præscindere a creato, & participato, nam sumo hanc realitatem, ut à cæteris præcisam in homine, v. gr. & peto secundùm quam rationem primò, & per se idest adæquatè competat ei esse causatum, dependens, & participatum, si dicas secundùm humanitatem, vel animalitatem, vel corporeitatem, vel substantiam, hoc statim reiicitur, quia tunc accidens non esset ens dependens, & participatum, quia non haberet rationem secum per se primo trahentem dependentiam, & participationem, ergo prima, & adæquata ratio fundans dependentiam, & participationem est ipsissima ratio entis, ut sic, quæ convenit creaturæ.

79 Hæc argumenta sunt adeò evidentia, ut quilibet sanæ mentis convictus manere debeat, & fateri rationem entis, ut sic, quæ convenit Deo non præscindere ab increato, & imparticipato, & quæ convenit creaturæ, non præscindere à creato, & participato, sed solùm conceptum entis immediatè abstractum à realitatibus Dei, & creaturæ, ita præscindere, quia hic conceptus determinatè nec Deo convenit, nec creaturæ, sed indifferenter se habet ad utrumque. Neque instantia de animali præscindente à rationali, & irrationali toties inculcata ab Adversariis facit ad rem, quia ut adnotavimus num. 44. valdè dispar est à casu nostro, nam rationale, & irrationale sunt infimæ differentiæ specificæ, non supremę, à quibus proinde præscindere potest aliqua realitas à parte rei existens, unde in homine assignari potest realitas, quæ formaliter inspecta, & secundùm se spectata nec sit rationalis, nec irrationalis, sed materialiter tantùm, & identicè; at non ita assignari potest realitas aliqua in ipso à parte rei existens, quæ non sit dependens, & participata, quia quicquid realitatis habet, totum est ei à Deo communicatum, & ideò cum isti modi dependentiæ, creationis, participationis, &c. sint universalissimi, communissimi, & supremi, nequit assignari realitas à parte rei in creatura existens, quæ sub eis non cadat. Quod adhuc amplius explicatur, quia animal ver. g. licet præscindat à rationali, & irrationali, non tamen præscindit à corporeo, substantia licèt præscindat a corporeo, & incorporeo, non tamen præscindit ab ente per se existente, rursus ens finitum licèt præscindat à perseitate, & inhærentia, non tamen à finitate, & participatione; ergo ens, quod convenit creaturæ, ut sic, secundùm suam præcisam formalitatem,

litatem, involvit finitatem, & participationem, unde concludendum est non dari realitatem mentis à parte rei in Deo, & creatura, quæ formaliter præscindat à creato, & increato, participato, & imparticipato, sed solùm conceptum inadæquatum entis abstractum per opus intellectus modo paulò infrà explicando, & ex hac doctrina solvitur instantia, qua conatur Arriag. disp. 11. Log. num. 7. ostendere præfatum argumentum non impugnare specialius realitatem entis, quàm animalis, & aliarum naturarum prædicamentalium.

80 Quartò Deus secundùm omnes rationes, & formalitates, quæ sunt à parte rei in ipso, est essentialiter singularis, ergo etiam realitas entitatis, ut sic, reperta in Deo à parte rei erit de se hęc, & singularis, non communis; Consequentia patet, probatur assumptum, tum ex Scoto 1. d. 3. q. 1. in fine, & d. 8. q. 3. Bb. ubi ait, quod ens, ut convenit Deo, est ipsum esse infinitum, & non aliquid, cui tantùm convenit ipsum esse, & ideò ex se est hoc, & ex se infinitum, per quod Scoticum dictum mirabiliter confirmatur argumentum præcedens; tum ratione, quia sicut in creatis unaquæque res est singularis secundum omnes suas rationes per individuationem superadditam naturæ, ita Deus per singularitatem sibi essentialem, & non superadditam, est secundùm omnes formalitates suas singularissimus, ita quod unicuique formalitati singularitas sit essentialis. Respondent Adversarii Scotistæ negando majorem, ut universaliter veram, quia in Deo sunt quædam rationes creaturæ incommunicabiles, ut immensitas, æternitas, infinitas, & unaquæque istarum utique est de se hæc; quædam verò sunt creaturis quoque communicabiles, ut entitas, sapientia, bonitas, &c. & nulla istarum est de se hæc alioquin communicabiles non forent. Hæc solutio jam explosa est supra num. 45. utpotè quæ manifestam admittit compositionem in Deo, quia admittit realitatem de se communem, & contrahibilem, & aliam contrahentem, per quam singularizetur, unde se haberent per modum actus, & potentiæ, quod sufficit ad compositionem. Tum quia admittit aliquam realitatem in Deo, quæ quantum est de se, posset non esse Deus; Probatur consequentia; quia si ratio, verbi gratia, entis à parte rei præscindit à singularitate Dei, & non est de se hæc, realitas illa, quæ ponitur in Deo, jam haberet ex natura sua, quod posset esse cum singularitate creaturæ, & sic posset esse creatura, & non Deus, ratio enim, quæ abstrahit à pluribus singularitatibus, ita quantum est de se, potest esse cum una, ut possit etiam esse cum alia. Conf. exemplo animalitatis, quia enim in homine non est de se hæc, sed per aliam realitatem contrahitur, & individuatur, vel specificatur; ideò quantum est de se, potest esse in bruto, ratione intrinsecæ indifferentiæ, & communitatis, quam semper retinet; ergo pariter idem dicendum de realitate entis in Deo, si in eo ponitur distincta, & ex natura rei præcisa à cæteris realitatibus. Dum verò quædam divinæ perfectionis dicuntur creaturis communicabiles, ut loc. cit. diximus, sanè non ita vocantur, quia eadem perfectio secundùm rem, quæ in Deo reperitur, possit creaturæ communicari; sed quædam dicuntur communicabiles, quia ob quandam virtualem, & veluti inchoatam similitudinem, quam habent cum perfectionibus in creatura repertis, possunt invicem communicare in conceptu transcendentali formato ab intellectu nostro, ens inadæquatè concipiente.

81 Quintò ulterius ostenditur, quo pacto negata communi realitate entis Deo, & creaturæ, adhuc convenire queant in communi conceptu entis inadæquato, res enim aliqua potest intelligi confusè, & indistinctè in signo quodam communi ex duplici capite; vel quia realitatem quandam ex natura rei communem cùm alia habet, unde cum illa adæquatè, & distinctè concipitur, statim inferiora illam includentia dicuntur concipi confusè, & indistinctè; & in hoc sensu res concipi dicuntur confusè, & indistinctè, quando attinguntur secundùm gradus communes prædicamentales, quia isti fundantur in naturis à parte rei communibus, sive per inexistentiam, sive per indifferentiam, ut explicabimus disp. Alio modo dici potest res aliqua concipi confusè, & indistinctè, quia inadæquatè concipitur ob aliqualem convenientiam, & veluti inchoatam, similitudinem, quam habet cum alia re, & in hoc sensu res concipi dicuntur, quando attinguntur secundùm gradus transcendentales, quia isti non fundantur in una natura communi reperta a parte rei in Deo, & creatura, sed super quandam virtualem, & inchoatam similitudinem, quæ reperitur inter ipsa; quod exemplo declarari potest; nam cùm indistinctè concipio hominem, & equum in esse animalis, opus est, tunc eadem conceptione realitatem ipsam animalis eis communem distinctè, & adæquatè cognoscere; cùm verò res indistinctè concipitur, quia inadæquato conceptu intelligitur suppofito aliquo fundamento similitudinis, & convenientiæ, tunc opus non est, realitatem aliquam distinctè, & adæquatè concipi, & talis est conceptio Dei, & creaturæ in conceptis transcendentibus.

82 Respondent Scotistæ adversarii negando secundùm modum concipiendi confusè, & indistinctè, & ajunt res non concipi confusè, nisi quando attinguntur conceptu fundato in natura aliqua communi ab illis participata, qui est primus modus confusè concipiendi. Sed Contrà argumentor, ostendendo dari quoque conceptum confusum secundo modo, non solùm in schola Thomistarum, qui nec aliter, nec alio modo eum admittunt, sed etiam in schola Scotistarum: quamvis enim res una, sive realitas à parte rei pluribus conceptibus adæquatis exprimi nequeat, tamen pluribus inadæquatis, vel uno adæquato, & reliquis inadæquatis benè exprimi potest, & hæc doctrina præterquam quod est Scoti 1. d. 2. q. 1. lit. I. ubi dicit, quod ab eo, quod ex se singulare est, abstrahi potest conceptus proprius rem adæquatè repræsentans, sicuti est, & conceptus quidam confusus indistinctè illud repræsentans, licèt quicquid est ibi in re, sit singulare ex se in existendo, ita quod nihil contrahat ibi illud ad singularitatem, &, 1. d. 8. q. 3. lit. Aa. ubi ait, quod in objecto, ubi intellectus intuens distinctè non format plures conceptus, potest idem intellectus abstractivè cognoscens propter imperfectionem conceptuum plures formare, Probatur etiam ratione, quia realitas una, quæ cum alia habet convenientiam aliquam in re saltem inchoatam, habet etiam, ut ab intellectu inadæquatè concipiente possit in signo quodam communi concipi, ea enim qualiscunque similitudo sufficiens ratio est apud intellectum inadæquatè concipientem, ut ab eis sic similibus abstrahere possit rationem unam communem, in qua ea sic similia secundùm illam rationem indistinctè concipiat, licet ergo Deus, & creatura in nulla realitate communi actualiter conveniant, tamen quia habent quandam convenientiam, & similitudinem fundamentalem, seu virtualem, ut inferius declarabitur, ideò potest intellectus inadæquatè concipiens abstrahere ab illis aliquam rationem communem, in qua inadæquatè concipiantur. Demum hoc ipsum declaratur exemplo, quia cùm sint tres relationes in divinis tres personas constituentes, & in nulla communi realitate convenientes, ut docet Doctor 1. d. 26. quæst. un. Y. adhuc tamen apud intellectum inadæquatè eas concipientem propter eundem modum se habendi unica intellectione confusa concipi possunt, & sub unica ratione repræsentari subsistendi incommunicabiliter; sic etiam 1. d. 3. qu. 3. docet ultimas differentias esse primo diversas, & in nulla prorsus realitate convenientes, & tamen d. 23. qu. un. in fine concedit ab intellectu inadęquatè concipiente abstrahi posse communem conceptum, quatenus sunt similia in modo faciendi ultimò differre, ut quoque nos docuimus disp. 5. Log. q. 2. art. 4. & tenet Smisinch. de Deo Uno tract. 1. disputat. 2. num. 64. sicut ergo ultimæ differentiæ non obstante prima earum diversitate in quacunque realitate, adhuc tamen convenire possunt in conceptu ab eis immediatè abstracto ab intellectu inadæquatè concipiente, ita in proposito non obstante prima diversitate Dei, & creaturæ possunt convenire in conceptu inadæquato entis ab eis immediatè abstracto.

Respondent hujusmodi conceptum non fore realem, si ei à parte rei non correspondet realitas communis, in qua fundetur, sed merè rationis, utpotè per intellectum præcisè fabricatum. Sed posteà constabit in solutione rationum in oppositum, quo pacto conceptus entis possit dici realis, & rationis, & quomodo hoc non obstante potius dici debet conceptus realis.

Satisfit Objectionibus.

83 PRimò obiicitur ex Ant. And. & Canon. Illud, quod supponitur omni actui intellectus dicit unam realitatem ex natura rei extrà intellectum, sed ens secundùm proprium conceptum præsupponitur omni actui intellectus, cùm sit ejus adæquatum objectum, & primum; ergo habet suam realitatem, præcisam extra intellectum ex natura rei. Tum 2. quia si talis realitas ei non correspondet, conceptus entis non esset realis, sed rationis, quia nihil exprimeret in re, & esset præcisè fabricatus per opus intellectus. Tum 3. quia intellectus intelligens ens commune Deo, & creaturæ, aut est verus, aut falsus; si verus, ut dici debet, ergo opportet esse ex parte rei aliquid realiter eis commune, tunc enim intellectus est verus, quando intelligit, sicut se habet in re ex 9. Met. cap. ult. Tum 4. Quia aliter universalitas entis esset quoddam fictitium, & chimera, nisi intellectus à parte rei cogeretur ad sic abstrahendum unum aliquod commune, unde oportet, quod omni unitati alicujus veri conceptus correspondeat aliqua unitas ex natura rei. Tum demum, quia alioquin ens non esset de quidditate Dei, & creaturæ, nec de illis prædicaretur in quid; Prob. consequentia, quia nec Deus, nec creatura in suis conceptibus dependent à nostro intellectu, neque ens rationis prædicatur essentialiter, & in quid de ente reali.

84 Resp. negando minorem, non enim conceptus entis præsupponitur omni actui abstractivo intellectus, ad probationem dicimus, illam primitatem non esse originis, cui utique repugnaret talem rationem abstractam esse per opus intellectus, sed est primitas adæquationis, cui non repugnat talem rationem sic communem abstractam esse; tum quia ut diximus, disput. 6. de Anim. qu. 6. art. 1. numer. 144. cum ens reale statuitur objectum adæquatum intellectus nostri ex natura potentiæ, sumi non debet, ut supponit simpliciter, nimirum pro illo conceptu abstracto entis, ut sic, sed ut supponit absolutè tam pro ratione generali entis, quàm pro specificis, & individualibus particularium entium, secundum quas rationes certè procedit omnem actum intellectus. Ad 2. ait Tromb. 4. Met. quæst. 2. ad 1. prin. conceptum objectivum entis, quamvis non ei correspondeat realitas adæquata à parte rei, esse realem, & non rationis, qui habet esse repræsentatum antea omnem actum intelligendi in aliqua specie intelligibili abstracta ab intellectu agente à realitatibus Dei, & creaturæ, quæ easdem realitates inadæquatè repræsentat, quæ doctrina sumitur ex Scot. 1. dist. 3. quæst. 2. F. ubi dicit, quod res sensibiles possunt producere speciem minus universalis, magis universalis, & transcendentis; quam solutionem adhuc magis explicat tract. formalit. p. 2. art. 2. in declaratione quid sit formalitas, ubi ita declarat, quo pacto conceptus entis sit realis, his verbis; si ratio conceptibilis entis, ut est indifferens ad Deum, & creaturam, habet aliquam unitatem ex natura rei, illa non est extrà intellectum omninò, sed solum competit enti per actum intellectus abstrahentis talem rationem à suis inferioribus, quæ ratio cum prius abstrahatur ab intellectu agente per aliquod repræsentativum ipsius, quam intelligatur ab intellectu possibili, habet unitatem aliquam ex natura rei, quia ante actum intelligendi, sed tamen non extra intellectum omninò. quia habet esse talis ratio in intellectu objectivè, & repræsentativè; ita Tromb. loc. citat. Lichetus verò supracit. ait conceptum entis esse realem, non quia fundetur in aliqua natura communi Deo, & creaturæ, sed quia verè abstrahitur ab intellectu, à realitatibus Dei, & creaturæ cum fundamento in re. Vigerius tandem, & Vallon. concedunt hujusmodi conceptum posse dici realem, & rationis, rationis pro quanto est fabricatus ab intellectu abstrahendo, realis quatenus non est ens rationis, & præcedit omnem actum collativum intellectus. Breviter tamen juxtà dicta in Logica de ente rationis, & secundis intentionibus, conceptus entis debet dici realis, & primæ intentionis, non autem rationis, & secundæ intentionis non potest dici rationis, quia per conceptum entis res exprimuntur, sicut sunt à parte rei, licèt inadæquatè, & confusè, non autem ut comparantur in aliquo attributo rationis; nec secundæ intentionis, quia præcedit omnem actum collativum intellectus; conceptus verò rationis, & secundæ intentionis fit per actum collativum, & exprimit res, non in suo ordine; & ut sunt à parte rei, sed extrà suum ordinem, & ut comparantur in aliquo attributo rationis, eo modo quo explicavimus disput. 3. Log. quæstione 8. art. 1. adhuc magis explicabitur infrà disputation. 4. numer. 6.

85 Ad 3. Intellectus intelligens ens commune Deo, & creaturæ, est verus, quia esto conceptui entis non correspondeat à parte rei realitas una adæquatè concepta, in qua fundetur, correspondet nihilominus convenientia quædam fundamentalis, & similitudo virtualis mox explicanda, quæ sufficit ad veritatem, undè ad argumentum negatur consequentia. Ad 4. patet per idem, quomodo universalitas entis non est fictitia, & chimærica, quia habet fundamentum aliquod à parte rei sufficiens ad universalitatem transcendentalem. Sed dices ex Scoto 2. dist. 3. quæstion. 7. ab initio lit. A. universalitatem fundari supra communitatem naturę, ergo ubi hæc non reperitur; fundari nequit universalitas. Resp. Doctorem ibi, ut dicemus artic. sequent. loqui de universalitate prædicamentali, quæ utique pro fundamento exigit realitatem, & naturam pluribus communicabilem, non autem de transcendentali, ad quam pro fundamento sufficit virtualis convenientia, & inchoata (ut ita dicam) similitudo plurium ad invicem. Urgebis iterum cum Fabro, quia tunc universalia realia, de quibus est Physica, & Metaphysica, non differrent ab universalibus rationis, & logicis, de quibus agit Logica, quia etiam, & ista habent aliquale fundamentum in re, & sic Physica, & Metaphysica non essent magis scientiæ reales, quàm Logica; potius ergo in hoc differunt universalia realia ab universalibus logicis, quod illa fundantur super unitatem alicujus naturę communis pluribus, non ista. Respond. universalia realia differre ab universalibus logicis, non ex capite assignato à Fabro, quia etiam universalia Logica v. g. genus, & species fundantur supra unitatem alicujus naturę communis; sed quia universalia Logica important secundas intentiones, quibus explicantur res extra suum ordinem in aliquo attributo rationis, ubi per universalia, realia, sivè prædicamentalia, sivè transcendentia, explicantur in suo ordine, & ut sunt à parte rei, & ideò Metaphysica, quæ agit de ente, & aliis transcendentibus est scientia realis. Ad ult. conceptus entis dicitur quiditativus, non quia præseferat aliquam realitatem à parte rei communem Deo, & creaturæ, sed quatenus necessario involvitur in conceptu quiditativo, quem nos habemus de Deo, & creatura, undè dicitur de quiditate, ut ait Vallon. conceptibiliter; dicitur etiam quiditativus, ut notat Lichet. quia à pura quiditate Dei, & creaturæ natus est abstrahi seclusis omnibus, quæ sunt extrà quiditatem ipsorum.

86 Secundò obiicitur, & est præcipuum oppositæ sentent. fundamentum, quod adducitur ab Ant. Andreol. Impossibile est aliqua plura secundùm unam, & eandem rationem omninò simul convenire, & differre, & ratio hujus est, quia ex 5. Metaph. similitudo, & convenientia fundantur super unitatem, distinctio, & diversitas super multitudinem, sed Deus, & creatura realiter conveniunt in ratione entis, realiter etiam differunt rationibus propriis Dei, & creaturæ; ergo si ratio entis à parte rei nullo modo differt à Deo, & creatura, sequitur, Deum, & creaturam secundum eandem rationem, ac entitatem simul convenire, & differre.

Respond. Suarez cit. plura posse inter se convenire, & differre secundùm eandem rationem, dummodo distinctio, & convenientia eorum sint diversorum ordinum, putà si convenientia sit rationis tantùm, & diversitas realis, cujus rei rationem reddit, quia si distinctio, & convenientia sunt diversorum ordinum, fundari possunt in eodem, quia una non involvit negationem alterius, immò quodammodo illam requirit, ita verò est in præsenti, nam distinctio est realis, convenientia autem secundùm rationem tantùm, & idcircò minimè repugnat, ut duo simplicia, quæ secundùm rem sunt realiter primo diversa, secundùm rationem habeant unitatem fundatam in reali similitudine, vel convenientia, quam inter se habent. Contra hoc est, quod convenientia Dei, & creaturæ, quod esse non est tantùm rationis, sed vera, & realis, ut fatetur ipsemet Suarez in ultimis verbis allatæ solutionis sibi ferè in eadem periodo contradicens, idque probatur ex eodem Ant. And. evidenti ratione; Circumscripto omni intellectu Deus, & creatura habent aliquam convenientiam, quia plus conveniunt, quam ens, & nihil; ergo illa convenientia est realis, & consequenter fundamentum illius convenientiæ debet esse reale, nempè realis unitas alicujus naturæ communis, quæ conceptui entis correspondeat.

87 Itaque pro exacta argumenti solutione dicimus, nullum esse inconveniens primò diversa in realitate, convenire in conceptu, ut sepiùs docet Doctor, & ita est in præsenti, nam Deus, & Creatura ob infinitam eorum distantiam sunt primo diversa in realitate, adhuc tamen conveniunt in conceptu entis, & verum est unitatem hujus conceptus habere fundamentum reale nempè realem convenientiam Dei, & creaturæ in ratione essendi, nam, ut diximus, hæc realis similitudo est fundamentum, undè intellectus abstrahit communem conceptum entis; sed hic maximè advertendum, quod docet Tromb. 4. Metaph. q. 2. ad 2. prin. similitudinem hanc realem inter Deum, & creaturam in ratione essendi ante abstractionem conceptus entis non esse actualem, & positivam, quæ præseferat relationem realem, quia, ut optimè probat argumentum Ant. And. tunc necesse esset Deo, & creaturæ inesse realitatem unam communem, super cujus unitatem relatio illa fundaretur; sed adest tantùm, ait Tromb. convenientia fundamentalis, & aptitudinalis, quæ convenientia præsupponit fundamentum in aptitudine, & non in actu; & talis convenientia fundamentalis est, quod quodlibet istorum natum est causare conceptum communem ambobus, quoad rationem essendi apud intellectum inadæquatè concipientem, quare ad argumentum principale dicendum est, nullum esse inconveniens aliqua plura secundùm unam, & eandem rationem simul convenire, & differre, dummodo id eodem modo non contingat, hoc enim solùm sufficit ad contradictionem tollendam, quæ debet esse de eodem, secundum idem, & eodem modo, cùi igitur in proposito Deus, & creatura secundum idem à parte rei conveniunt, & differunt, sed non eodem modo, nam differunt actualiter, conveniunt virtualiter, & aptitudinaliter, quod non contradicit, sicut nulla est contradictio, Solem secundum eandem formam esse calidum, & non calidum, calidum quidem virtualiter, non calidum actualiter.

88 Sed dices per hanc solutionem penitus enervari principale fundamentum, quo Scotus admittit naturas communes à parte rei 2. dist. 3. qu. 1. nam præcipuè fundatur in hac contradictione, quod homo à parte re convenit cum asino, & equo, ut animal est, differt ab ipsis, ut rationalis est, ergo istæ sunt diversæ formalitates ex natura rei, quia secundum eandem penitus rationem convenientia, & dissimilitudo inter aliqua duo contingere non potest. Respond. negando consequentiam; quia in ea ratione Doctor loquitur de similitudine reali, actuali, & positiva, qualis est illa, quæ versatur inter individua ejusdem speciei, & inter hominem, & equum in ratione sentiendi, talis autem non est similitudo, quę inter Deum, & creaturam invenitur in ratione entis, quia ut dictum est, est virtualis tantùm, & fundamentalis. Dices, quare similitudo inter Deum, & creaturam in ratione essendi non est actualis, & positiva, benè tamen inter equum, & hominem in ratione sentiendi, cum tamen nullo operante intellectu, eodem modo convenire videantur Deus, & creatura in ratione essendi, ac bos, & homo in ratione sentiendi, planè hoc prorsus videtur voluntariè dictum. Respond. non esse voluntariè dictum, sed satis rationabiliter, quia nimirum species, & individua non sunt primò diversa, sed aliquid idem, entia idest in aliquo realiter convenientia, & ideò fundant similitudinem positivam adinvicem; at Deus, & creatura sunt inter se primò diversa in realitate, ut apud omnes est in confesso, & ideò fundare nequeunt realem actualem, & positivam similitudinem, sed tantùm virtualem, & fundamentalem, ratione cujus ambo causare possunt conceptum communem entis apud intellectum inadæquatè concipientem; Tum quia nulli dubium est magis distare sine ulla proportione Deum, & creaturam, abinvicem, quam duas species; vel duo individua sub eadem specie, & ideò mirum non est, si hæc aliquam actualem positivam similitudinem fundare possunt, non illa; Dices rursus, cur igitur à Deo, & creatura non obstante hac prima diversitate in re, & realitate, potest abstrahi conceptus communis quiditativus, & non à differentiis ultimis. Resp. quidam hoc ideò esse, quia inter Deum, & creaturam reperitur aliqua convenientia, & similitudo saltem fundamentalis in ratione essendi, non ita inter ultimas differentias; Sed sanè non video cur etiam ultimæ differentiæ dici nequeant similes saltem fundamentaliter in ratione faciendi differre, cum omnes eodem modo differre faciant, scilicet ultimò, & ideò probabile censemus etiam ab ipsis inadæquatè con-

conceptis abstrahi posse, si non conceptum entis, quia ipsum non includunt, saltem conceptum ultimæ differentiæ, & hæcceitatis, quidditativè, ut sic, ut supra dicebamus n. 82. de quo inferius q. 89 Sed contra hanc responsionem urgent duo argumenta, quæ facit Meuriss. esto hanc solutionem non adducat in terminis. Quandocumque aliqua plura simul conveniunt, & differunt, quantumvis imperfectè conveniant, & perfectè differant, ab eodem tamen præcisè, & formaliter non habent, undè conveniant, à quo habent, quod differant, ergo quantumvis imperfectè Deus, & creatura conveniant, & perfectè differant, ab eo tamen formaliter non habent, undè conveniant, à quo habent, quod differant Prob. assumptum, brutum enim, & planta imperfectè conveniunt, & perfectè differunt; constat tamè non ab eodem formaliter habere quod imperfectè conveniant, à quo habent, quod perfectè differant, nam à gradu viventis habent, quod imperfectè conveniant, & à gradibus sentientis, & non sentientis, quod perfectè differant. Confirm. quia ex eo tantùm Deus, & creatura, & alia inferiora entis dicuntur in ente convenire imperfectè, quia habet conceptus entis unitatem omnium minimam, sed unitas, quantumvis imperfecta numquam est fundamentum proximum differentiæ, sed numerus ex Aristot. 5. Metaph. 20. ergo ab eo non habent aliqua præcisè, quod conveniant etiam imperfectè, à quo habent, quod differant.

Resp. si per imperfectam convenientiam, & perfectam differentiam intelligatur convenientia actualis in genere remoto, & diversitas in proximo, ut insinuari videtur in exemplo adducto de convenientia, & differentia bruti, & plantæ, conceditur assumptum cum ejus probatione, quia perfectio, & imperfectio respiciunt eundem ordinem convenientiæ actualis, & differentiæ actualis, undè cum contradictio verificetur à parte rei actualiter, opus est assignare diversa quoque ex natura rei fundamenta convenientiæ actualis, & differentiæ actualis; at si per imperfectam convenientiam, & perfectam differentiam intelligatur convenientia virtualis, & differentia actualis, sicut hic nos loquimur, negatur assumptum, ad cujus probationem in hoc sensu non facit exemplum allatum, quandoquidem tam convenientia, quàm differentia inter brutum, & plantam ambæ sunt actuales, esto convenientia sit imperfecta, scilicet in genere remoto, & differentia perfecta, scilicet in genere proximo. Ad Conf. neque nos dicimus diversitatem Dei, & creaturæ, fundari super unitatem imperfectam, & fundamentalem entis, sed super multitudinem rationum propriarum utriusque, super unitatem verò fundatur convenientia, & similitudo, quæ imperfecta est, & solùm virtualis, qualis est illa unitas.

90 Tertiò afferri solet non minus evidens, quàm molestum argumentum; Deus non est ex eo Deus, quo ens; ergo ratio entis, & Deitatis distinguuntur ex natura rei? Consequentia clara est, quia distinctio ex natura rei convenienter colligitur ex effectibus formalibus, seu constitutis distinctis; cùm ergo aliud constituatur per rationem Deitatis, & aliud per rationem entis, necesse erit, ut rationes illæ habeant à parte rei aliquam distinctionem; Probatur assumptum, quia cum Deus, & creatura in ratione entis conveniant, sequeretur Deum in ratione Deitatis cum creatura in ratione creaturæ convenire, & è contra. Confirm. ratio entis potest inveniri in eo, in quo non est ratio Dei scilicet in creatura, ergo ex natura rei à propriis eorum rationibus est præcisa, sequela patet, quia ad distinctionem ex natura rei sufficit iste modus separationis scilicet quod alicubi una ratio possit inveniri sine alia, si enim penitus eadem esset ratio, ubi una, & altera quoque ratio inveniretur, qua ratione utitur Ponc. citat. disput. 18. num. 11. solent etiam hæc argumenta formari de ente respectu substantiæ, & accidentis, immò ita illa efformat Suarez citat. ceterum solum respectu Dei, & creaturę efformavimus illa, quia gratis concedimus respectu substantiæ, & accidentis conceptum entis esse ex natura rei præcisum, quia conceptus immediatè communis illis non est conceptus entis transcendentis, sed entis finiti ex dictis num. 67.

91 Respondetur negando absolutè assumptum, si sermo fit de eo, quod à parte rei contingit, in hoc enim sensu, eò omninò Deus est ens, quo substantia, ut notat Vulpes tom. 1. par. 1. disputat. 6. art. ultim. num. 5. & ratio est, quia eadem realitas correspondet conceptui Dei, & entis à parte rei, & cùm dicebatur, hinc sequi Deum in ratione Deitatis cum creatura in ratione creaturæ convenire, & è contra, quia conveniunt in ratione entis; negatur, quia ut dicebamus ad argumentum præcedens, Deus, & creatura non conveniunt actualiter in ratione entis, sed tantùm virtualiter, & fundamentaliter, cùm non una, sed plures conceptui entis correspondeant, à parte rei realitates, alia siquidem Deus est ens, & alia creatura, si verò sermo fit de eo, quod contingit ex parte intellectus concipientis inadæquatè, sic verum est, Deum non dici Deum, & substantiam ab eadem omninò ratione conceptibili, à qua dicitur ens, sed tunc negatur consequ. quæ cum probatur, quia distinctio ex natura rei sufficienter colligitur ex effectibus formalibus, seu constitutis distinctis, dico, hanc regulam esse veram, quando rationes illæ conceptibiles, quibus aliud, & aliud constituitur, sunt rationes conceptibiles adæquatè, idest adæquatè exprimentes diversas realitates à parte rei, quod si una illarum fuerit inadæquata, regula fallit, & ita est in proposito: Dices, si Deus à parte rei eodem penitus est Deus, quo ens; ergo à parte rei quod ei convenit, vel repugnat sub una ratione, conveniet etiam, vel repugnabit sub alia, quod tamen est falsum, nam Deo repugnat finitas ex ratione propria Deitatis, quæ tamen non repugnat ex ratione entitatis; quia si repugnaret, ex ratione formali entis, ut ens est, repugnaret omni enti, & consequenter etiam creaturæ, & hæc quidem instantia evidenter convincere videtur præcisionem ex natura rei conceptus entis ab inferioribus. Resp. hanc esse vim reduplicationis, ut faciat solùm, & præcisè illam rationē considerari suprà quam cadit separando illā ab aliis, adeout, vel supponit rationem, supra quam cadit, ex natura rei præcisam ab aliis, vel saltem medio actu intellectus facit talem præcisionem; undè via reduplicationis utilis quidem est ad concludendam unitatem conceptus alicujus, & perfectam præcisionem ejus ab aliis, & sic ea usi sumus in superioribus ad concludendam unitatem, & perfectam præcisionem conceptus entis; at non juvat ad concludendam præcisionem ex natura rei, nisi inquantum interdum ei supponitur in rationibus, super quas cadit reduplicatio; cùm igitur argumentum procedat de ente prout est à parte rei in inferioribus, malè opponitur ei reduplicatio in tali statu, quia in transcendentibus statim ac adhibetur reduplicatio, devenimus ad rationes objectivè præcisas, non verò prout sunt à parte rei, nam reduplicatio in serie transcendentium fit tantùm in Ordine ad nostros conceptus inadæquatos, in serie verò prædicamentali fit in ordine ad conceptus adæquatos, quibus distinctæ realitates correspondent à parte rei, ideòque ex ipsa inferri potest distinctio ex natura rei inter rationes, super quas cadit; quare ad argumentum negatur consequentia, quia fit reduplicatio supra rationem entis, ac si præcisa esset ex natura rei; undè argumentum potendo occultè principium supponit, quod probare deberet: eo enim ipso, quod assumit prædicata quędam repugnare Deo à parte rei sub ratione Deitatis, quæ non repugnant sub ratione entis, jam supponit rationem entis à parte rei præcisam à ratione Deitatis, de quo controvertitur, & hæc doctrina est valdè notanda ad evitandas fallacias, quæ contingere possunt arguendo via reduplicationis in conceptibus prædicamentalibus, & transcendentibus videtur enim eadem, & eodem modo concludere, cùm tamen sit longè diversa.

92 Ad Conf. argumenti principalis dicimus fortè plus probare, quam arguens intendat, nisi enim rectè intelligatur, ex illo separationis modo rationum communium, & propriarum posset inferri inter illas nedum distinctio ex natura rei formalis, sed etiam realis, quia una inveniri potest, ubi non est alia, quæ separatio sufficiens inditium est realis distinctionis. Conceditur itaque assumptum, si sermo sit de rationibus ipsis objectivis, quia ratio entis includitur in ratione creaturæ objectiva, in qua non includitur ratio objectiva Dei, ut sic: sed negatur consequentia, & cùm probatur, quia ad distinctionem ex natura rei sufficit iste separationis modus, dicimus quod utique sufficeret, si rationes illæ objectivæ essent adæquatæ, quia tunc singulis corresponderent singulę realitates à parte rei, quæ fundare possent distinctionem formalem ex natura rei: at non est ita in proposito, quia ratio entis est inadæquata, utpotè immediatè abstracta à propriis realitatibus Dei, & creaturæ inadæquatè conceptis; si verò sermo est de realitate, quæ enti correspondet à parte rei, tunc negatur assumptum, quia sicut enti non una correspondet realitas per ipsum adæquatè importata, ut sæpè diximus, sed plures, sic realitas entis dicti de Deo nullo modo includitur in creatura, & è contra, undè potius colligitur indistinctio, & identitas ex natura rei. Immò in rigore loquendo, si etiam sermo fit de ratione ipsa objectiva entis negandum est quod separetur à ratione propria Dei, & creaturæ, & ratio est, quia licèt ens reperiatur prior, à quo non convertitur subsistendi consequentia, ergo est alius, & distinctus, quia prius in ipso priori non dependet à posteriori, nec quantum ad esse, nec quantum ad cognosci. Item inter conceptus quidditativos solos conceptus entis est simpliciter simplex; ergo est alius à quolibet inferiorum, quia impossibile est, eundem conceptum esse simpliciter simplicem, & non simpliciter simplicem. Demum arguunt alii, ratio entis eadem est in re, & quæ mente concipitur, alias intellectus fingeret rem conceptam, sed ratio entis in mente perfectè prescindit à Deo, & creatura, ergo ita est in re.

Respond. concedendo totum argumentum usque ad illud, quod ipse addit ex proprio penu, & hoc quidem ex natura rei &c. Doctor enim per illud argumentum solummodo probare intendit perfectam præcisionem conceptus entis a conceptibus inferiorum, non curando an ista præcisio fit omninò ex natura rei, vel potius aliquo modo completivè ab intellectu, quia de hoc ibi non erat disputatio, sed de sola alietate conceptus entis, ad probationem verò illius consequentiæ, ut ab ipso proponitur, dicimus, certitudinem, & dubitationem, non solùm ex parte objectorum pendere posse, sed tamen ex parte intellectus idem objectum prorsus à parte rei adæquatè, vel inadæquatè concipientis. Ad 2. conceptus entis est utique prior conceptu Dei, non tamen Deo ipso, immò est eo obsolutè posterior, ut cum Lichet. diximus supra nu. 75. & illa non conversio in subsistendi consequentia non infert prioritatem realem, & in essendo, sed logicalem, & in prædicando, ut ibi diximus. Ad 3. per illud probatur tantum conceptum entis, esse perfectè præcisum à conceptibus inferiorum, non tamen esse præcisum ex natura rei, quia cum sola distinctione rationis ratiocinatæ optimè salvatur unum conceptum esse simpliciter simplicem, & non alterum. Ad ult. negatur major, nam rationi entis

quia ut inferius arguit confutando quandam responsionem Suarez esse creatum, vel esse substantiale plus Deitatis, quam esse simpliciter, quia hoc dicit conceptum simpliciter simplicem, & non ulterius resolubilem, illud verò dicit conceptum compositum ex esse, & determinato modo essendi. Tum 3. si esse ens creatum, & esse ens simpliciter non differunt nisi per intellectum, & sunt idem à parte rei; sicut ens simpliciter ex natura rei dicitur de Deo, ita quoq; ens creatum. Tum 4. quia aliquin, ut arguebat Ant. And. prædicatio entis de Deo non esset prædicatio superioris de inferiori, sed ejusdem de se ipso. Tum denique quia ens ex natura sua est quid commune, & magis universale, quàm quodlibet inferiorum, ergo ex natura sua diversum gradum constituit ab inferioribus.

94 Respondetur, ut ibi conceptum entis pauciora dicere ex vi intellectus abstrahentis, & inadæquatè concipientis. Ad 1. impugnationem hujus solutionis ex gradibus prædicamentalibus desumptam negamus paritatem ob rationem sæpius adductam; quia singulis conceptibus prædicamentalibus correspondent realitates propriæ per eos adæquatè importatæ, & explicatæ, non autem conceptibus transcendentibus. Ad 2. concedimus esse creatum, vel substantiale plus dicere, quam esse simpliciter, vel negatur esse simpliciter distingui ex natura rei actualiter ab eo, quod addit esse divinum, vel esse creatum, itaut importet diversam realitatem per illud ex natura rei determinabilem, ut loquimur de gradibus prædicamentalibus. Ad tertium negatur consequentia, quia prædicatio in transcendentibus non fit per id, quod importatur à parte rei integrè, & adæquatè sumptum, sed per præcisiones objectivas factas ab intellectu inadæquatè concipiente cum fundamento in re, & ideò non est prædicatio omninò ex natura rei secluso quocumque opere intellectus abstrahentis. Ad quartum negatur consequentia, ut enim fiat prædicatio superioris de inferiori, non semper opus est, quod superius importet realitatem à parte rei distinctam à gradu inferiori, sed sufficit interdum, quod eandem importet realitatem cum ipso minus adæquatè concepta, & explicatam, quo casu, ut notat Bargius 1. dist. 8. quæstion. 3. ad primum principium idem imperfectè conceptum prædicatur de se ipso perfectè concepto, quod sufficit ad evitandam prædicationem identicam, nisi idem de se ipso prædicatur eodem modo conceptum, ut cum dicimus, homo est homo, Petrus est Petrus. Ad ult. gradus prædicamentales dicuntur natura sua communes, quia singuli singulas important naturas communes à parte rei, ita quod intellectus illos præscindendo, non plus præscindit, quam res se habeat à parte rei, & ideò rem dicitur concipere adæquatè, & ex natura rei distinguuntur ab inferioribus; secus autem est de gradibus transcendentibus, quorum communitas non fundatur super naturas communes à parte rei importatas, sed in præcisionibus objectivis, factis ab intellectu res inadæquatè concipiente, & ideò nequeunt omninò ex natura rei ab inferioribus distingui.

95 Quintò arguit idem Meurisse, & urget rationem Scoti, intellectus certus de uno, & dubius de duobus, habet conceptum illius objectivum distinctum à conceptibus istorum, sed intellectus potest esse certus de aliquo, quod est ens, dubitando an sit finitum, vel infinitum, ut superius probavimus, ergo conceptus entis, ut sic, est alius, & distinctus à conceptu illorum, & hoc quidem ex natura rei, quia illud, de quo intellectus est certus, natum est ex natura sua parere talem certitudinem, quemadmodum illa, de quibus est dubius, parere nata sunt dubitationem. Deindè conceptus entis est prior naturaliter conceptu Dei, & creaturæ, quia ille conceptus est naturaliter prior, à quo non convertitur subsistendi consequentia, ergo est alius, & distinctus, quia prius in ipso priori non dependet à posteriori, nec quantum ad esse, nec quantum ad cognosci. Item inter conceptus quidditativos solos conceptus entis est simpliciter simplex; ergo est alius à quolibet inferiorum, quia impossibile est, eundem conceptum esse simpliciter simplicem, & non simpliciter simplicem. Demum arguunt alii, ratio entis eadem est in re, & quæ mente concipitur, alias intellectus fingeret rem conceptam, sed ratio entis in mente perfectè prescindit à Deo, & creatura, ergo ita est in re.

Respond. concedendo totum argumentum usque ad illud, quod ipse addit ex proprio penu, & hoc quidem ex natura rei &c. Doctor enim per illud argumentum solummodo probare intendit perfectam præcisionem conceptus entis a conceptibus inferiorum, non curando an ista præcisio fit omninò ex natura rei, vel potius aliquo modo completivè ab intellectu, quia de hoc ibi non erat disputatio, sed de sola alietate conceptus entis, ad probationem verò illius consequentiæ, ut ab ipso proponitur, dicimus, certitudinem, & dubitationem, non solùm ex parte objectorum pendere posse, sed tamen ex parte intellectus idem objectum prorsus à parte rei adæquatè, vel inadæquatè concipientis. Ad 2. conceptus entis est utique prior conceptu Dei, non tamen Deo ipso, immò est eo obsolutè posterior, ut cum Lichet. diximus supra nu. 75. & illa non conversio in subsistendi consequentia non infert prioritatem realem, & in essendo, sed logicalem, & in prædicando, ut ibi diximus. Ad 3. per illud probatur tantum conceptum entis, esse perfectè præcisum à conceptibus inferiorum, non tamen esse præcisum ex natura rei, quia cum sola distinctione rationis ratiocinatæ optimè salvatur unum conceptum esse simpliciter simplicem, & non alterum. Ad ult. negatur major, nam rationi entis abstractæ, cùm dicat conceptum inadæquatum, nulla una realitas propria, & adæquata correspondet, & ad probationem negatur sequela, adhuc etiam talis conceptio non est fictitia, quia ratio entis est abstracta à rebus habentibus convenientiam fundamentalem, quæ in casu est apud intellectum inadæquatè concipientem, ut possit cum veritate abstrahere conceptum inadæquatum illis communem. Postremò, si ens aliquam realitatem non dicit, sed solum conceptum confusum, & inadæquatum, sequitur in intellectu divino univocationem entis non reperiri, cum nequeat aliquid confusè, & inadæquatè concipere.

Respond. ex Bargio 1. dist. 8. quæst. 2. §. *Respondeo, quod quando* ita esse, potest tamen Deus cognoscere nostram intellectionem esse confusam, & ita potest cognoscere nos habere univocationem entis, ipse tamen eam non habet; sicut Deo repugnat cognoscere abstractivè, tamen cognoscit nos cognoscere abstractivè, & confusam. Hinc satis lepidè inquit Scotistas non habere univocationem entis in intellectu suo, cognoscere tamen illam in intellectu Thom. & ipsi Thomistæ eam habent, & non cognoscunt se eam habere; itaque concedendum est, univocationem entis non esse in intellectu divino, nisi mediatè, quatenus Deus habet in mente sua objectivè conceptus nostros formales, quibus inadæquatè concipimus ens, & convenientiam, quam ipse nobiscum habet in ratione essendi. Dices, si ergo nullus daretur intellectus creatus, qui conceptum entis abstraheret, non attingeret entis univocationem, nec ejus convenientiam cum creaturis. Resp. quod adhuc eam attingere posset mediatè in conceptibus formalibus possibilibus ab intellectu creato possibili. Dices, ergo ex hypothesi, quod creatus intellectus non esset possibilis, nullatenus eam cognoscere posset. Resp. si nec intellectus creatus, nec alia creatura esset possibilis, nulla etiam univocatio esset possibilis inter Deum, & creaturam, quæ ab intellectu divino cognosci deberet, quod si supponantur alię creaturæ possibiles præter intellectum creatum, dandum est, intellectum divinum nullam univocationem, vel convenientiam cognoscere inter seipsum, & creaturam, sed solum fundamentum, undè talis univocatio abstrahi posset, si intellectus creatus possibilis esset.

ARTICULUS II.

Quæ fuerit Scoti sententia circa præcisionem, & realitatem conceptus entis.

96 QUia ut advertimus num. 66. Recentiores omnes, & Thomistæ indubitanter teneant, Scotum docere præcisionem ex natura rei actualem conceptus entis à suis inferioribus, & aliorum transcendentium, quemadmodum passim docet de gradibus superioribus, & inferioribus intrà seriem prædicamentalem, atq; ideò incunctanter omnes opinionem de naturali præcisione entis ei adscribunt, ut Auctori, operæ pretium duxi integrum subtexere articulum pro vera Doctoris sententia in hoc negotio aperienda, quod etiam eò, vel maximè necessarium fuit, quia non solùm extranei, sed ex nostris etiam Scotistis quamplures, nec inferioris nominis, hanc genuinam fuisse Doctoris mentem certo certius tenent, quos præcedent. articul. citavimus ab initio numero 65. plura itaque ex libris sentent. adducemus loca, in quibus docet utique conceptum entis esse unum, & ab inferioribus suis esse perfectè præcisum; non tamen omninò ex natura rei actualiter, quasi ante opus intellectus communicent Deus, & creatura in una communi realitate, quę dicatur entitas; sicut homo, & leo communicant in animalitate, loquimur autem de conceptu entis in ordine ad Deum, & creaturam, quia si sermo fit de ente in ordine ad substantiam, & accidens, gratis concedimus importare conceptum adæquato ex natura rei actualiter præcisum ab illis, ut diximus numero 67. quia talis conceptus fundatur in aliqua realitate, seu natura communi à parte rei inventa in substantia, & accidente, ut ibi declaratum est; at in ordine ad Deum, & creaturam, quia in tali consideratione nulla ei correspondet una communis realitas, in qua fundetur, ideò non importat, nisi conceptum inadæquatum ex natura rei fundamentaliter tantum ab illis præcisum, & distinctum; non autem ex natura rei actualiter.

Primus itaque locus habetur 1. dist. 8. quæst. 3. E. ubi solvens Doctor argumentum illud Henrici probantis non posse dari aliquid commune dictum univocè de Deo, & creaturis, quia primò diversa in nullo conveniunt, Deus, & creatura sunt primò diversa, ergo &c. ita respondet. *Ad secundum patebit in secundo articulo, quod Deus, & creatura non sunt primo diversa in conceptibus, sunt tamen primò diversa in realitate, quia in nulla realitate conveniunt, & quomodo esse possit conceptus communis sine convenientia in re, vel in realitate, in sequenti dicetur*, ex quibus verbis manifestè colligitur apud Doctorem enti, quod est commune Deo, & creaturæ nullam correspondere realitatem ex natura rei præcisam, illisque communem, quia si talis daretur, non dixisset Doctor Deum, & creaturam in nulla realitate convenire.

97 Respondet Faber theor. cit. 94. c. 3. sensum Doctoris in prefata responsione esse, quod Deus, & creatura sunt primò diversa

in realitate, non quacunque sed potentiali, & generica, quia Deus non est in genere, neque eus commune Deo, & creaturæ est genus, quia realitas communis, quæ ei respondet, non est potentialis, & contrahibilis per differentias, & consequenter non est generica, sed habet realitatem contrahibilem tantùm per modos intrinsecos; Alii Scotistæ inquiunt, quod in idem recidit, Doctorem ibi loqui de realitate subjectiva, non objectiva; Hæc tamen solutio nec satisfacit, nec est ad Doctoris intentum, quamvis enim in ea quæst. 3. vestigetur, an Deus, vel aliquid formaliter dictum de Deo sit in genere; postea tamen Doctor duas refert opiniones extremas, quarum una ponit Deum sub genere, altera verò nedum negat Deum nobiscum in genere communicare, verùm quoque negat communitatem conceptus transcendentis pnivoci, & hæc erat opinio Henrici, quam præsertim ea ratione probabat, quia Deus, & creatura sunt primò diversa, & Doct. respondet esse primò diverso in realitate; non in conceptu; vel ergo fatendum est ex solutione Scoti nullam dari posse realitatem contrahibilem, quæ non sit potentialis, & ad minus generica, ut artic. præced. demonstratum est; vel si talis datur realitas hanc quoque excludit ab ente, quia ibi de communitate conceptus transcendentis, non autem prædicamentalis, & negat conceptui entis ullam corrispondere realitatem, in qua fundetur. Tum quia apud Doctorem primò diversa sunt in duplici differentia, ut docet præsertim 1. d. 26. & alibi, sæpè, quædam sunt primò diversa in realitate tantùm, & hæc sunt illa, quæ nullam habent naturam à parte rei communem, in qua conveniant, quædam verò sunt primò diversa, nedum in realitate, sed etiam in conceptu, & hæc sunt illa, quibus nedum natura una communis non est à parte rei, sed nec etiam conceptum habent communem ab illis abstrahibilem, ut sunt ultimæ differentiæ; at si Deus, & creatura haberent naturam entis unam sic à parte rei communem, nec essent primò diversa in conceptu, neque in realitate, & ob id nullo modo primò diversa, quia prima diversitas inter aliqua aut excludit ab eis unitatem communitatem conceptus cujuscunque, vel ad minus communitatem realitatis. Tum quia ubicunque Doctor loquitur de primo diversis, non aliam assignat primam diversitatem, nisi vel penes realitatem tantùm, vel penes realitatem, & conceptum simul, & convenientiam in conceptu tantùm ita explicat, ut in nulla fundetur realitate illis communi, distinguere ergo de una realitate generica, & potentiali, & alia non potenti, nec generica, est cludere Scoticam phrasim, ex vi cujus colligitur omnem realitatem esse potentialem, & per differentias contrahibilem, & convenientiam in solo conceptu excludere omnem prorsus realitatem. Eodem modo resellitur solutio aliorum Scotistarum de realitate subjectiva, & objectiva, tum quia ut notat Trombet. tractat. formalit. artic. 2. p. 2. declarando quomodo formalitas sit communis ad realitatem, & ad quidditatem, realitas objectiva propriè sumpta accipitur pro gradu entis, qui est extrà intellectum omninò, & in re, cui corrispondet ad extra aliqua unitas ex natura rei circumscripto omni actu intellectus, & abstractivo, & intellectivo, quæ sic est extrà, quod potest per se terminare actum intelligendi circumscripto quocunque alio, quo pacto gradus omnes prædicamentales important realitatem objectivam, quia omnibus istis correspondet aliqua unitas ex natura rei extra intellectum omninò, cùm ergo gradui entis, ait Tromb. non competat talis unitas omninò à parte rei, sed necessarius sit actus intellectus abstrahentis talem rationem à suis inferioribus, cum fundamento in rebus ipsis reperto, concludendum est, ens nec dicere realitatem subjectivam, nec etiam objectivam, si propriè sumatur.

98 Secundus Locus habetur 1. d. 3. qu. 2. lit. I. ubi solvens argumentum Henrici dicentis à Deo non posse abstrahi communes conceptus sibi, & creaturis, quia est singularitas quædam, respondet, quod *consequentia non valet, Sortes enim, in quantum Sortes est singularis, & tamen à Sorte plura possunt abstrahi prædicata, & ideò singularitas alicujus non impedit, quin ab eo, quod singulare est, possit abstrahi aliquis conceptus communis, & licèt quicquid est ibi in re sit singulare ex se in existendo, ita quod nihil contrahat aliud ibi ad singularitatem, tamen illud idem potest concipi, ut hoc in re, vel quodammodo indistinctè, & ita ut singulare, vel ut commune*: ex quibus verbis clarè deducitur conceptum entis, de quo ibi loquitur Doctor, non esse sumptum ab aliqua realitate communi in Deo, quæ contracta sit per aliud ad singularitatem, quia quicquid est ibi in re, est singulare ex se in existendo. Respondet Faber loc. citat. quod licèt Sortes sit singularis, & quicquid est in eo sit singulare, tamen ab eo abstrahi possunt plura prædicata, & plures conceptus, neque singularitas Sortis hoc impedit, quia includit in seipso plures naturas communes, ut humanitatem, animalitatem, substantiam, ens, &c. Non in esse communi, sed singularizato, & contracto, & ideò possunt abstrahi prædicata, quibus ipsæ realitates, & naturæ communes in esse communi reali correspondent; non ergo habetur ex hoc loco, quod conceptus communis, qui à Socrate contrahitur, ut quod Socrates sit homo, animal, ens, sint puri conceptus formati ab intellectu, quibus, à parte rei non corrispondeat realitas communis, eadem enim est ratio de homine, animali, & ente, ita Faber.

Sed facile hæc evasio infringitur ex eisdem verbis Doctoris, quia si ideò à Sorte possunt abstrahi communia prædicata, quia includit plures naturas communes, quæ per aliud sunt individuabiles, ut ait Faber, ergo à Deo talia communia prædicata non possent abstrahi, quia ut ait ibi Doctor, quicquid est ibi in re, est singulare in existendo ex se, per quod Deus secernitur à Sorte, in quo etiam realitates, & naturæ omnes sunt in existendo singulares, non tamen ex se, sed per aliud scilicet per differentias contrahentes; Quod etiam confirmatur, quia Doctor solvendo argumentum illud Henrici, admittit antecedens, in quo assumebatur, in Deo non esse plures realitates, quarum una esset communis, altera contrahens illam ad singularitatem; si ergo solùm ratione harum plurium realitatum in singulari contentarum possunt ab eo abstrahi prædicata communia, planè cum talis realitatum pluralitas minimè in Deo reperiatur ob summam ejus simplicitatem, nec etiam ab eo poterunt abstrahi prædicata communia transcendentia; Licèt ergo verum sit abstractionem conceptuum communium prædicamentalium fieri à singulari eo modo, quæ exponit Faber, ratione scilicet inclusionis plurium naturarum communium; id tamen falsum est de conceptibus transcendentibus, quia talium abstractio, ut ibidem expresè docet Doctor (de talibus enim conceptibus transcendentibus ibi disputat cum Henrico) fit hoc modo, *quatenus illud idem potest concipi, ut hoc in re, vel quodammodo indistinctè, & ita ut singulare, vel ut commune*: undè falsum est, quod eadem sit ratio de abstractione conceptuum prædicamentalium, & transcendentium, ut putat Faber; Neque ex eo loco contendunt Scotistæ nostræ opinionis deducere, quod conceptibus hominis, & animalis non respondeat à parte rei realitas communis, hoc enim gratis concedunt de gradibus prædicamentalibus, ut sunt gradus hominis, & animalis ob rationem tactam n. 88. sed id cõtendunt solùm de conceptibus trascendentibus, de quibus ibi loquitur Doct.

99 Tertius locus habetur 1. dist. 8. quæstion. 3. sub lit. L. ubi ait, quod *intentioni generis correspondet propria realitas, non sic alii intentioni communi*, quæ littera licèt in quibusdam voluminibus ponatur, ut additio; fidem tamen facit, & auctoritatem, quia continet doctrinam, quam ait Doctor se latius confirmaturum infra in eadem quæction. in replica ad solutionem primi argumenti principalis; per hoc autem dictum voluit significare Scotus solis conceptibus prædicamentalibus, quæ habent rationes generis, propriam correspondere realitatem, non autem alii intentioni communiori, quales sunt conceptus transcendentes, quod autem ait Fab. id intelligi debere de realitate potentiali, quæ nimirum correspondet intentioni generis, non sic alii intentioni communiori, hoc sepius impugnatum est, tum quia nulla dari potest realitas communis, quæ non sit potentialis qualitercunque contrahi ponatur, dummodo talis contractio realis sit; Tum quia cum Doctor ubicunque de conceptu entis loquitur, neget semper illi propriam correspondere realitatem, non ita explicari debet, ut intelligat de realitate potentiali, sed de quacunque prorsus communi realitate, immò ex eo modo loquendi debet deduci nullam aliam agnovisse Doctorem communem realitatem, nisi potentialem, & contrahibilem, quia nullam aliam unquam meminit. Deinde in eadem quæstion. §. *Contra, conceptus ille*, sub lit. Aa. ait, quod cum dicitur *Deus est ens*, tunc solum est compositio conceptuum, quæ compositio est signum identitatis significatorum, quia id ipsum in re, quod significatur per conceptum Dei, est id, quod significatur per conceptum entis; licèt per conceptum Dei significetur distinctè, per conceptum vero entis indistinctè. Quod si rursus dicatur illum textum signari pro extra; urgeri potest id, quod immediatè habet Doctor post illam additionem, ait enim, quod conceptus entis non accipitur ab aliqua una realitate, ut conceptus perfectus, & illi realitate adæquatus, sed ut imperfectus, ac inadæquatus, quod planè testimonium clarius desiderari non potest.

Quartus locus habetur prim. d. 26. quæstion. unic. lit. Y. Ubi Doctor à relationibus divinis ait abstrahi posse conceptum communem, & aliquo modo realem, cui tamen à parte rei nulla communis realitas correspondeat; cùm sint relationes illæ primò diversæ, unde cùm in sententia Doctoris pluribus in locis Deus quoque, & creatura sint primò diversa, si ab illis abstrahitur conceptus communis entis, consequenter dicendum est, illi conceptui nullam correspondere communem realitatem, in qua à parte rei conveniant Deus, & creatura, alioquin prima diversitas inter ea salvari non posset, quia hæc tollitur per convenientiam in realitate communi.

100 Demum hæc sententia in schola nostra defenditur à præclarissimis Scotistis, tam Recentioribus, quam antiquioribus, quos citavimus ab initio hujus quæst. nu. 66. eam namq; tuetur Tatar. 1. Metaph. quæst. 1. artic. 1. Lichet. disertis verbis 1. dist. 25. & 26. & dist. 3. quæst. 2. & dist. 8. quæst. 3. Vigerius item 1. dist. 8. quæst. 3. in solut. ad 1. princ. ubi ait, adverte, quod iste conceptus communis Deo, & creaturæ non est conceptus realis, qui sumatur ab aliqua realitate communi Deo, & creaturæ, quia nulla talis est, idem quoque habet dist. 26. Bargius etiam ita loquitur 1. dist. 3. quæst. 2. in fine, & dist. 8. quæst. 3. ad 1. princ. §. *Respond. quod quando*. Tromb. 4. Metaph. quæst. 2. ad 2. princ. ubi disertè docet non dari convenientiam realem actualem inter Deum, & creaturam, quæ fundetur in una realitate utrique communi, & clarius tractat. formaliter artic. 2. part. 2. §. *pro declaratione quomodo formalitas*, habet, quod nulli enti, quod est indifferens ad finitum, & infinitum, seu quod reperitur in Deo, & creatura, correspondet unitas ex natura rei ratione sua conceptibili extrà intellectum omninò; & quia aliquando in Metaphysic. visus est innuere, quod ens suo modo aliquam præseferrer realitatem, in tractat. formalitat. art. 2. part. 2. §. *pro declaratione, quomodo ens importat unum conceptum realem, & non realitatem*, ut declaret, quo sensu id dixerit, habet inferius hæc verba; advertendum tamen est, quod si realitas objectiva capiatur pro ratione formali conceptibili, quæ habet esse in intellectu objectivè antè actum intelligendi per intellectum abstrahentem, & non tantùm capiatur realitas pro re extra intellectum, omnino concedimus conceptum entis esse quamdam realitatem objectivam, & conceptum communem entis sumi ab aliqua realitate, ut conceptus adæquatus illi; sed capiendo realitatem alio modo, non est verum quod talis conceptus sumatur ab aliqua realitate, ut conceptus ubi adæquatus, sed præcisè, ut conceptus inadæquatus, quia enti non correspondet una natura, aut una res extra intellectum omninò, & ait, hanc fuisse mentem Doctoris 1. distinct. 8. quæstion. 3. respond. ad 1. argument. princ. Cùm ergo hæc sententia de inadæquatione conceptus entis clara habeat pro se Doctoris testimonia, & præcipuos Scotistas patronos, nec nova censeri debet in schola nostra, nec à mente Doctoris aliena. Quod verò ad hoc ait Faber, Scotistas hanc opinionem tenentes nutritos esse in doctrina Cajet. & Suarez, & pessimè Scotum plerumque intellexisse, suæ molestiæ derogat, & charitati in tuos condiscipulos, ac etiam veritati, tantùm enim abest, ut Scotistæ illi doctrinam hanc de præcisione conceptus entis à Cajetan. vel Suarez didicerint, quod potius isti ab illis didicerunt, nam Tatar. & Tromb. Cajetanus, Vigerius, Lichet. & Bargius Suarez præcesserunt; & Scotum non pessimè, sed optimè interpretati sunt, adeòut nos posteriores multum illis debeamus; non scommatibus, vel contumeliis, ut in castris, sed ingenio, & rationibus in scholis agendum est. Hanc denique sententiam de conceptu entis tuentur hujus ætatis adhuc superstites præstantiores Scotistæ, inter quos elegantissimè præ cæteris, & scriptis, & viva voce eam audivi propugnatam ab Ad. R. P. Mag. Octaviano Camerano Ravennate olim in alma Universitate Cæsarea Viennensi sacræ Thologiæ professore, & divæ memoriæ Ferdinandi Secundi Roman. Imperat. Consiliario; cujus contuberino post suum in patriam regressum, ac inter domesticos parietes frequenti de re literaria collatione, sicut per aliquot annos sum valdè delectatus, ita fateor mirabilem ejus tum fæcunditatem in scribendo, tum facunditatem in dicendo difficulter æquabilem esse. Undè juniorem hunc Octavianum seniori illo Ravennati Strambiato, adeò in nostra Religione ab antiquioribus, semper temporis acti laudatoribus, famigerato præferre dubitabit nemo, cum hic eadem prorsus, & felicitate, & facilitate nedum in Schola Subtilium, sed in aula quoque Principum partes suas egregiè præstet, sola igitur tanti viri auctoritas, præciso quocunque nostræ necessitudinis vinculo, quod nec Atropos ipsa dissolvet, cum animos attingat ejus ditioni non subjectos, mihi sat est, ut absque hæsitatione proferam hanc fuisse de conceptu entis veram, & germanam Doctoris nostri sententiam.

101 In oppositum objiciunt, quia Scotus 2. distinct. 3. quæstion. 1. universaliter tenet naturas communes dari a parte rei præcisas à suis inferioribus, & contrahentibus, ergo idem asserendum est in proposito de ente, aliisque conceptibus transcendentibus, nam si in his negatur communis realitas, poterit pari ratione negari in alijs, & hoc est præcipuum argumentum, quod quamplures decepit Scotistas, ac Thomistas induxit, ut Scotum putarent Auctorem fuisse naturalis præcisionis conceptus, aliorumque transcendentium. Respond. tamen nec esse eandem rationem, neq; Scotum eodem modo discurrere de conceptibus transcendentibus, & prædicamentalibus, quia conceptus transcendentes sunt conceptus inadæquati, quibus non unica, sed plures correspondent realitates; conceptus autem prædicamentales sunt adæquati, & fundati in una communi natura à parte rei in inferioribus reperta, de his loquitur Doctor 2. distinct. 3. quæstion. non autem de transcendentibus; ratio autem, cur conceptus prædicamentales sint adæquati suis realitatibus, quas important, non autem transcendentes, deducitur ex dictis articul. præcedent. quia nimirum sequeretur compositio in Deo, nam talis communis realitas per conceptum trascendentem importata non esset de se hæc, tum quia Deus, & creatura sunt primò diversa in realitate, nec habent convenientiam actualem etiam gradu essendi ex dictis numer. 88. virtualem tantùm, ac fundamentalem; ob oppositam rationem conceptus prædicamentales debent esse adæquati, propriamque debent realitatem singuli importare, quia in serie prædicamentali conceptus communes cum peculiaribus veram efficiunt compositionem Metaphysicam, quæ non resolvat, nisi ex realitate contrahente, & contrahibili, & quæ sunt in prædicamento, non sunt primo diversa, ut Deus, & creatura, immò in pluribus gradibus prædicamentalibus conveniunt à parte rei actualiter nullo considerante intellectu, ut homo, & planta in gradu viventis, homo, & brutum in gradu sensitivo, quæ proindè realis, & actualis convenientia in aliqua communi realitate fundari debet, quam adæquatè importet gradus sensitivus.

Secundò Scotus in 1. distinct. 8. quæstion. 3. lit. Y. declarans à quo sumatur conceptus entis in communi, habent hæc verba; requiritur ergo distinctio inter illud, à quo accipitur conceptus communis, & illud, a quo accipitur conceptus proprius, non ut distinctio realitatis, & realitatis, sed ut distinctio realitatis, & modi intrinseci, quæ distinctio sufficit ad habendum conceptum perfectum, & imperfectum de eodem, quorum perfectus sit communis, perfectus proprius; Hæc Doctor. quibus verbis palam docet, quod conceptus entis sumitur à realitate communi, quæ cum per modos contrahitur, conceptus format particulares, quam auctoritatem valdè exagerat Faber loc. citat.

Respond. hunc locum, si benè perpendatur, potius nobis favere, ut notavit Tromb. loc. citat. non enim ait conceptum entis in Deo sumi ab una realitate communi, & conceptum proprium ab alia realitate particulari contrahente, sed inquit, quod conceptus communis sumitur ab ipsa realitate Dei præcisè inspecta, conceptus autem proprius, quem nos pro hoc statu habemus, sumitur ab eadem Dei realitate, non præcisè sumpta, sed cum modo; undè per illam realitatem præcisè sumptam non intelligit aliquam realitatem, quam adæquatè importet conceptus entis, ut Faber putasse videtur, sed intelligit realitatem Dei præcisè inspectam, & sine modo.

102 Tertiò obiiciunt rationes, quibus Doctor 2. distinct. 3. quæstion. 1. ostendit necessitatem naturarum communium in rebus, nam §. *contra istud*, assumit objectum inquantum objectum, esse prius naturaliter ipso actu intelligendi, & ideò si est de se singulare, intellectus intelligens illud sub ratione universalis, intelligeret illud sub ratione opposita suæ conditioni: ergo si secundum nos quidquid est in Deo, est singulare, & de se hoc, non poterit Deus intelligi sub isto conceptu entis in communi, alias intelligeretur sub ratione opposita suæ conditioni, ergo dicendum est dari realitatem communem correspondentem enti. Deindè ibid. sub lit. B. ex dicto Phylosopho 7. Phys. quod comparatio fit in specie athoma, arguit unitatem realem communem naturæ specificæ; ergo cum Deus, & creatura comparentur in ente, servata proportione poterit pariter inferri unitas realis communis enti correspondens. Item ibid. lit. D. ad ostendendum necessitatem naturæ communis sic arguit; si omnia essent unum numero, essent æquè distincta, & tunc sequeretur, quod non plus posset intellectus abstrahere à Sorte, & Platone aliquod commune, quam à Sorte, & Linea, sequeretur etiam, quod universale quodlibet esset purum figmentum; ad quæ absurda evitanda infert Doctor dari naturam communem à parte rei, ergo à simili arguendum est in proposito, alias argumentum non concluderet. Tandem sub lit. I. docet falsum esse intellectum facere universalitatem in rebus, nam id, quod sit universale, in reipsa habet uninatem indifferentem ad plura, ergo idem quoque dicendum est de ente, quod est quoddam universale commune Deo, & Creaturis.

Respond. rationes illas hìc non concludere, quia hìc sermo est de gradibus, & conceptibus transcendentibus, & Doctor illas efformat de gradibus prædicamentalibus; ut enim constat ex toto illius quæstionis processu, non loquitur ibi Doctor, nisi de naturis genericis, & specificis intra seriem prædicamentalem; & ideò ad 1. Resp. quod loquendo de conceptu adæquato, sicut ibi loquitur Doctor, non potest aliquod, quod est ex se singulare, concipi sub conceptu universalis, sed loquendo de conceptu inadæquato, sicut hìc loquimur, id quod est singulare de se, benè potest concipi sub ratione universalis, ut expresè Doctor indicat 1. distinct. 3. quæstion. 2. I. neque hinc sequitur, tunc intellectum percipere objectum sub ratione opposita, & repugnante, tunc enim intellectus diceretur percipere sub ratione opposita, & repugnante, quando res illa non esset nata causare conceptum illum entis in intellectu inadæquatè illam concipiente. Ad secund. negatur sequela, comparatio enim, & similitudo realis positiva, & actualis, qualis est individuorum in specie athoma; utique arguit realitatem communem naturæ specificæ, quia nequit esse convenientia, & unitas actualis aliquorum, nisi adsit aliquod actuale illis commune, in quo fundetur hujusmodi convenientia, Deus autem, & creatura habent convenientiam in ente, non actualem à parte rei, sed fundamentalem, & virtualem, ut ex Trombet. notavimus numer. octuagesimo septimo. Ad tertium negatur paritas, ibi enim loquitur Doctor de aliquo communi abstracto, quod habeat rationem communem conceptus adæquati, & tunc sequitur, quod si omnia essent unum numero, non magis intellectus posset abstrahere unum conceptum communem adæquatum à Sorte, & Platone, quam à Sorte, & Linea, quod implicat, & ideò infert, dari naturam communem, à qua sumatur conceptus adæquatus communis; sequeretur etiam quodlibet universale prædicamentale esse purum figmentum, quia tale universale importat conceptum adæquatum, & unam communem realitatem, in qua fundatur; sed non sequitur hoc inconveniens de universali transcendenti, quod in conceptu inadæquato consistit, ut enim talis conceptus non dicatur fictitius, unitas naturæ actualis, & positiva præcedens opus intellectus abstrahentis non est necessaria; sed sufficit virtualis, & fundamentalis juxta explicationem datam numero octuagesimo quinto octuagesimo sexto & inde. Ad quart. negatur sequela, nam Doctor ibi loquitur de universali prædicamentali, cui aliqua realitas communis correspondet à parte rei nata adæquatè concipi, non sic autem Metaphysicandum est de Universali transcendenti. Dices, si ergo salvatur universalitas in gradibus transcendentibus per solos conceptus inadæquatos, cur non etiam salvabitur æquè benè

benè in gradibus prædicamentalibus. Respond. disparitatem esse sæpius assignatam, quia nempè in creaturis datur compositio Metaphysica ex realitate actuali, & potentiali, non in Deo, & quæ sunt intrà seriem prædicamentalem, à parte rei actualiter conveniunt in multis communibus prædicatis, non sic Deus, & creatura, & ideò universalitas prædicamentalis necessariò importat conceptum adæquatum, non autem universalitas transcendens.

103 Quartò arguit Saxius tom. 1. catast. disp. 10. quæst. 3. art. 3. quia Doctor in 1. dist. 3. quæst. 1. probando, quod Deus cognosci potest, non tantum in conceptu analogo, sed in conceptu univoco Deo, & creaturæ in secunda ratione principali hæc formalia verba scribit; Nullus conceptus realis causatur in intellectu viatoris naturaliter, nisi ab his, quæ sunt naturaliter motiva intellectus nostri, sed illa sunt phantasmata, vel objectum relucens in phantasmate, & intellectus agens, ergo nullus conceptus simplex fit modò naturaliter in intellectu nostro, nisi qui potest fieri virtute istorum; sed conceptus, qui non esset univocus alicui objecto relucenti in phantasmate, sed omninò alius, & prior, ad quem iste haberet analogiam, non posset fieri virtute intellectus agentis, & phantasmatis &c. hæc littera, si benè intelligatur, inquit Saxius, præsupponit conceptum entis, quem intendit probare esse univocum, esse realem, aliter argumentum, quod procedit à simili de conceptu causato ab intellectu Viatoris, nihil valeret Rursus in eodem 1. d. 3. quæst. 3. art. 2. de eodem conceptu entis ita ait; & ita patet quod ens habet primitatem communitatis ad prima intelligibilia, hoc est conceptus quidditativos generum, specierum, individuorum, & partium essentialium omnium istorum, & entis increati, & habet primitatem virtualitatis ad intelligibilia inclusa in primis intelligibilibus &c. Quomodo autem, subinfert Saxius, posset habere hujusmodi primitatem, atque virtualitatem ad tales conceptus reales, nisi esset quid reale, & præsertim cum continentia virtualis in ente rationis esse non possit? continentia enim virtualis ad aures ejusdem Doctoris pertinet ad dependentiam causæ, & causati, quod quidem enti rationis minimè convenire potest.

Resp. has, & similes auctoritates innuere quidem conceptum entis esse realem, non tamen in eo rigore, ut præseferat realitatem communem, à qua desumatur, & sit ex natura rei actualiter præcisus ab inferioribus; quo autem pacto conceptus entis possit, & debeat realis dici, & non rationis, etiamsi realitatem communem non importet explicatum est num. 84. ex variis dicendi modis Scotistarum, de quo vide Trombet. ibi cit. & tract. formal. artic. 2. par. 2. §. *pro declaratione, quo modo ens importat unum conceptum realem, & non realitatem*, ubi ait, quod conceptus entis est realis, tum quia abstrahitur immediatè à re, tum quia non habet esse in intellectu objectivè per actum intelligendi, à quo dependeat in esse, & in conservari, neque etiam dependet ab actu collativo intellectus.

Quintò arguit Posnaniensis 1. dist. 3. quæstion. 1. disputat. 3. ratione Doctoris subtilis, qua probat divina attributa inter se ex natura rei formaliter actualiter distingui 1. dist. 8. quæstion. 4. §. *ad quæstionem respondeo*, si ratio entis in substantia esset idem formaliter ex natura rei, quod substantia, sequeretur, quòd ratio entis in communi esset substantia formaliter in communi, quod est falsum, probatur sequela antecedentis, sicut infinitas non destruit ejus rationem formalem, ita, & unio illa intrinseca entis, & substantiæ non tollit rationem formalem entis, & substantiæ, & ratio hujus est, quia in quocumque gradu intelligatur esse aliqua perfectio, non tollitur ratio formalis illius perfectionis propter ipsum gradum; sicut igitur in communi ratio entis est formaliter distincta à ratione substantiæ, ita & in ipsa substantia, non amittit suam rationem distinctam formalem. Conf. hoc esse idem aliquid formaliter alteri est includere illud in ratione sua essentiali, ita quod si definitio includentis assignaretur, inclusum esset definitio, vel pars definitionis; at si definitio entis esset possibilis, ipse conceptus quidditativus entis non includeret substantiam formaliter in se, & idem est de aliis inferioribus entis, ergo neque ut est in substantia, ac proindè ratio entis in substantia formaliter, & ex natura rei non est idem rationi propriæ substantiæ.

104 Respond. re vera Scoticam illam rationem, qua probatur distinctio ex natura rei formalis actualis inter divina attributa, prima facie speciem gravis difficultatis ingerere posse; at si rectè perpendatur, nihil concludere; Doctor enim illam ibi conficit rationem de Bonitate, & Sapientia dicens; Sapientia infinita non est formaliter Bonitas infinita, alioquin sapientia in communi esset formaliter bonitas in communi, quod est falsum, quia neutra in communi includit alteram in sua ratione essentiali; Probatur sequela, quia infinitas non destruit formaliter rationem illius, cui additur; hæc breviter, & in virtute est ratio Doctoris, quæ ad propositum applicata de substantia, & ente, non ita benè concludit, ut de bonitate, & sapientia, cæterisque attributis adinvicem collatis, & ratio est, quia benè ex distinctione formali bonitatis, & sapientiæ in communi, deduci potest distinctio formalis bonitatis, & sapientiæ infinitæ, quia re vera bonitas, & sapientia in communi ita se habent, ut neutra perfectio includat alteram in suo essentiali conceptu, bonitas enim, & sapientia, sicut, & cætera attributa, se habent adinvicem, ut perfectiones disparatæ, nec una alteri subordinatur; at ens, & substantia quantumcumque in communi sumantur, semper se habent ut superius, & inferius, & unum includit aliud in sua ratione formali, undè falsum est, quod ens, & substantia in communi distinguantur formaliter abinvicem, ut Scotus affirmat, distingui sapientiam, & bonitatem in communi, hæc enim ita distingui asserit, ut una non includat aliam in sua ratione formali; Et ex hoc eodem capite sequitur, quod sicut non currit eadem ratio de bonitate, & sapientia in communi, ac de ente, & substantia in communi, ita neque in particulari; possunt enim Bonitas, & Sapientia divina, ac etiam cætera attributa distinctas realitates importare fundantes singulorum conceptus communes adæquatos, quia cum sint perfectiones abinvicem disparatæ, & singulæ in ultima actualitate ex una parte, & ex alia perfectè eadem inter se realiter ratione infinitatis, nullum adest periculum Metaphysicæ compositionis; secus est de ente, & substantia, quia hæc tam in esse objectivo, quam subjectivo semper se habent, ut superius, & inferius quare si in Deo diversas importarent realitates, non possent singulæ poni in ultima actualitate, sed necessariò una esset potentialis ad aliam atque ideò non esset cum ea perfectè eadem, sed cum ea faceret Metaphysicam compositionem; non ergo sequitur, quod si unum attributum distinguitur ex natura rei formaliter ab alio attributo, sic pariter, & ens distingui debeat, & præscindi à substantia, aliisque inferioribus suis; sed paritas afferri deberet, quod sicut bonitas in communi distinguitur à bonitate creata, & increata, sic eodem modo entitas in communi distinguitur à substantia, & aliis suis inferioribus, & tunc omninò concedenda foret, quia utrobique superius transcendens comparatur ad suum inferius. Ad Conf. negatur consequentia, quia ut sæpius dictum est, hoc interest inter gradus transcendentes, & prædicamentales, quia cùm isti sint abinvicem ex natura rei distincti ob diversas realitates quas important, exprimuntur conceptibus adæquatis, qui eis conveniunt tam in esse objectivo, quam subjectivo consideratis; at illi cum non importent realitatem præcisam ab inferioribus, non nisi conceptibus inadæquatis exprimi possunt, qui proindè illis applicari nequeunt, nisi in esse objectivo consideratis; & ideo falsum est, quod ratio entis, ut est in substantia, possit dici ex natura rei præcisa ab ipsa ratione substantiæ, qui tunc gradus entis considerantur in esse subjectivo.

QUÆSTIO V.

An conceptus entis sit æquivocus, vel univocus, aut analogus Deo, & creaturæ, substantiæ, & accidenti.

105 IN hac famosa controversia quatuor sunt sententiæ, singulæ suos sectatores habentes, Prima asserit, ens esse merè æquivocum tam respectu Dei, & creaturæ, quam substantiæ, & accidentis, itaut hæc omnia in nullo entis conceptu convenire dicantur, sed in solo entis nomine, quam sequuntur nonnulli ex illis, qui negaverunt unitatem, & præcisionem conceptus entis à suis inferioribus; & ex parte tenet Pasqualigus tom. 1. Metaph. disp. 28. & 29. ubi mordicus negat ens esse quid commune Deo, & creaturæ, in quo conveniant, tamquam in superiori conceptu univoco, vel analogo. Secunda docet è contra ens esse merè univocum tam respectu substantiæ, & accidentis, quam Dei, & creaturæ absque ulla analogia permixta, ita novissimè tenet Ariaga disput. 11. Log. section. 4. numer. 40. eandem tribuens sententiam (immerito tamen) Scoto, & Scotisticæ scholæ Ovvied. controvers. 1. Metahpys. punct. 8. quod prius docuisse videtur Mairon. quæst. penult. de entis univocatione, ubi omnem negat inæqualitatem in ente, & sequitur ex parte Pasqualig. tom. 1. disp. 39. sect. 3. ut nimirum ens respicit substantiam, & accidens. Tertia negat utrumque esse scilicet æquivocum, vel univocum, & asserit esse purum analogum tam respectu Dei, & creaturæ, quàm substantiæ, & accidentis, quæ fuit sententia D. Thom. p. p. quæstion. 13. articul. 5. quæst. 2. de Verit. par. 11. & libr. de ente, & essentia cap. 10. & 1. contra Gentes cap. 32. sequuntur Cajet. & Ferrar. illis in locis, & passim alii Thomistæ, tam veteres, quam Recentiores, Capreol. 1. dist. 2. quæst. 1. Soto in Antepræd. cap. 4. Complut. disputat. 11. Log. quæst. 3. ubi alios citant Thomistas Masium, Fland. Soncin. Nazar. Zanard. & alios quamplures, item Suarez disput. 28. Met. sect. 3. Ruvius in Log. tract. de Analog. Didac. à Jesu disput. 11. Log. quæst. ultim. Blanc. & Moris. in Antepræd. & passim Neoterici omnes in Log. vel Metaph. licet postea inter se discrepent in explicando, cujus generis sit hæc analogia entis, de quo postea dicemus. Quarta tandem sententia est Scoti, & Scotistarum asserentium ens quidem analogum esse respectu Dei, & creaturæ, & substantiæ, & accidentis, sed tali analogiæ genere, quæ secum univocationem quoque compatiatur, saltem in gradu quodam imperfecto; ita Doctor quæstione 21. de Anim. & 1. dist. 3. quæstione 2. dist. 8. quæst. 3. & 4. Metaph. quæst. 1. cum suis discipulis, & aliis mox citandis.

ARTI-

ARTICULUS I.

Ens reale esse analogum univocum ad Deum, & creaturam, substantiam, & accidens.

106 PRo resolutione quæsiti recolenda sunt, quæ docuimus de Univocatione, & Analogia in communi disp. 2. Log. q. 4. & 5. & fusè tradunt alii Scotistæ loc. cit. triplicem nimirum esse univocationem, seu conceptum aliquem objectivum posse tripliciter esse univocum scilicet Physicè, Metaphysicè, & Logicè. Conceptus univocus Physicè, est qui dicit unitatem nominis, cui correspondet unitas rei, seu realitatis, quæ non est divisibilis in plura alterius, & alterius rationis, quo pacto sola natura specifica est univoca, quia ipsa sola non est divisibilis in plura alterius rationis, & in conceptu sic univoco æquivocationes illæ non latent, quas in genere dixit Arist. latere 7. Phys. qua de causa ibid. Arist. ait tex. 24. in specie Athoma propriè fieri comparationem, ut notat Doctor 1. d. 3. quæst. 3. Q. Alia est univocatio Metaphysica, quæ convenit conceptui abstracto à rebus, quæ non sunt univocæ prima univocatione jam explicata, & hæc convenit omnibus gradibus tam transcendentibus, quàm prædicamentalibus præter speciem ultimam. Univocatio Logica tandem est, quæ convenit realitati, vel intentioni primæ sub aliqua secunda intentione Logica conceptæ generis, vel speciei, aut alterius prædicabilis, qua univocatione non modo genera, & species, sed etiam transcendentia dici possunt univoca, quia subesse possunt cuidam secundæ intentioni v. g. intentioni universalitatis.

Rursus quatuor assignari solent univocationis gradus. Primus est, quando ratio communis correspondens nomini communi participatur ab inferioribus secundùm eundem modum essendi, secundùm eundem ordinem essentialem, & tandem secundùm eundem gradum perfectionis essentialem, quo pacto species in sua individua descendere dicitur. Secundus, quando ratio illa communis participatur secundùm eundem modum essendi, & secundùm eundem ordinem essentialem, non tamen secundùm eundem gradum perfectionis, sicut animal in perfectiori gradu participatur ab homine ratione perfectioris differentiæ contrahentis, quam ab equo. Tertius quando ratio communis participatur secundùm eundem modum essendi tantùm, non tamen secundùm eundem ordinem, nec secundùm eundem gradum essentialem perfectionis, ut est numerus respectu inferiorum suorum, numerus enim habet eundem modum essendi in inferioribus, quia omnes numeri sunt finiti; non tamen habet eundem ordinem, quia per prius in binarium descendit, quàm in ternarium, nec etiam habet eundem gradum perfectionis, quia numerus ternarius est perfectior cæteris. Quartus, quando ratio illa communis participatur ab inferioribus cum diversitate modorum essendi, cum diversitate ordinis, & perfectionis essentialis, ita dicunt se habere ens respectu Dei, & creaturæ; verè enim reperitur ratio entis in Deo, & creatura, sed diverso essendi modo, quia in Deo est infinita, & independens, in creatura finita, & dependens; diverso etiam ordine, quia prius essentialiter reperitur in Deo, quam in creatura; & diverso tandem perfectionis gradu, quia Deus est essentialiter perfectior creatura. Hinc disp. cit. Log. quæst. 4. art. 2. §. *quintò dubitatur*, duplicem assignabamus univocationem ex Scoto qu. ult. prolog. in calce, unam perfectam, & completam, quæ nimirum importat unitatem rationis communis, modi essendi, ordinis essentialis, & gradus perfectionalis; alteram diminutam, & incompletam, quæ nimirum importat unitatem rationis communis (hæc enim conditio est simpliciter, & absolutè ad univocationem necessaria: sed deficiunt cæteræ conditiones, vel saltem aliquæ illarum, ut constat in exemplis allatis; quia enim illæ conditiones necessariæ non sunt ad substantiam univocationis, sed solùm ad ampliorem, & perfectiorem univocationis gradum; si deficiunt, non propterea cadit conceptus à ratione univocationis simpliciter, & absolutè sumptæ, sed à perfecto gradu univocationis; undè constat, univocationem non consistere in indivisibili, sed habere gradualem latitudinem modo explicato, ratione cujus latitudinis cum aliqua analogia consistere potest.

107 Deinde ex eadem disp. 2. Log. quæst. 5. recolendum est, analoga dici illa, *quorum nomen commune est, & ratio significata per illud nomen partim est eadem, partim diversa*, ex qua analogorum notione ab omnibus recepta deducitur analogiam in nominibus debere aliquam rationem præseferre, quæ aliquam unitatem simul, & diversitatem importet, qua ratione Doctor 1. d. 3. quæst. 3. sub lit. E. docet unitatem analogiæ (quam ibi vocat attributionis) minorem esse unitate univocationis, sed majorem unitate æquivocationis. Duæ autem, & præcipuè ex ibi dictis solent assignari Analogiæ species, una dicitur proportionis, seu proportionalitatis, quam Analogiæ ex vi nominis importare videtur, & versatur inter illa, quæ licet rationes habeant simpliciter diversas, quia tamen sunt proportionaliter similes, ideò participant commune nomen, quo pacto analoga dicuntur os, & spina 2. Post. 87. gubernator navis, & civitatis; pes lectuli, pes montis, & pes animalis; risus hominis hilaris, & risus acceptus pro luxuria prati virentis; unde dupliciter hæc analogia contingere potest, uno modo per denominationem intrinsecam omnium analogatorum à forma analoga, cùm scilicet in unoquoque eorum reperitur verum, & intrinsecum fundamentum proportionalis convenientiæ; licèt habeant rationes diversas; ita analogicè dicitur pes de planta animalis, de base lectuli, & de radice montis; principium de præmissis respectu demonstrationis, de corde respectu vitæ, de patre respectu filii, de fonte respectu rivuli, non enim ita metaphoricè dicuntur hæc nomina de suis significatis, sicut dicitur risus de prato virente, sed cum longè majori proprietate; alio modo per denominationem intrinsecam, & propriam solius primi analogati, cæterorum verò per metaphoram, & ut stant sub comparatione, & proportione ad illud, quo pacto risus dicitur de prato florente per quandam comparationem, & proportionem ad hominem lætum. Altera, & adhuc magis præcipua analogiæ species dicitur attributionis, & versatur inter illa, quæ uno nomine communicantes in participanda communi ratione unum dicit ordinem, & attributionem ad aliud, vel ambo ad tertium, merito cujus dependentiæ, & subordinationis hæc analoga ab Arist. 4. Met. 3. & lib. 7. 15. & 1. Ethic. cap. 6. vocantur *ab uno, & ad unum*; verùm hæc quoque analogia dupliciter contingere potest, vel ita quod omnia analogata formam illam propriè, ac intrinsecè includant, licèt adhuc cum subordinatione, & dependentia unius ad aliud; vel amborum ad tertium, & hunc analogiæ modum ait Doctor 1. distinct. 3. quæst. 3. Q. reperiri in speciebus ejusdem generis, quod probat ex Arist. 10. Met. ubi ait esse essentialem ordinem, sive attributionem inter species ad primum illius generis. Vel ita contingere potest, quod primum tantum analogatum propriè tale denominetur per formam sibi intrinsecam, reliqua verò extrinsecè, ratione solum illius habitudinis, quam habent ad illud primum, quo pacto sæpè docet Arist. sanitatem analogicè dici de animali, cibo, medicina, & urina, quia sanitas propriè, & intrinsecè in solo animali reperitur, in medicina verò, cibo, & urina, solum extrinsecè per habitudinem ad sanitatem, quæ est in animali; in medicina nempe, tanquam in causa effectiva, in cibo tanquam in conservativa, & in urina tanquam in signo; & hanc secundam analogiæ speciem, quæ dicitur attributionis, ita geminatam expressè significat Doct. 2. distinct. 12. quæst. 2. ad 4. & 4. dist. 12. quæst. 1. sub H.

108 Alia solet addi species analogiæ, quæ dicitur inæqualitatis, quando nimirum ratio communis importata per nomen, non æqualiter participatur ab inferioribus, sed prius, & perfectius ab uno, posterius, & imperfectius ab alio, & hoc genere analogiæ inquiunt transcendentia omnia Deo, & creaturis communia, substantiæ item & accidenti esse analoga, quia prius, & perfectius Deo competunt, quam creaturis, & ratione istius inæqualitatis cadunt à ratione univocationis, de cujus formali ratione est, quod prædicatum commune omninò æqualiter ab inferioribus participetur, ita Suarez, Ruvius Morisan. & alii Recentiores quamplures; qui ad hoc magis declarandum subdunt non quamlibet inæqualitatem sufficere ad analogiam inducendam, & præsertim illam, quæ oritur ex differentiis contrahentibus, ratione cujus animal perfectius ab homine participatur, quam à bruto; non, inquiunt, hæc sufficit, quia tunc nullus gradus prædicamentalis esset univocus, cum quilibet descendat in inferiora per differentias, quarum una est essentialiter perfectior alia; sed requiritur inæqualitas perfectionis & ordinis proveniens ex ipsa ratione communi, quæ ex se postulet prius, & absolutè esse in una specie, & deindè in aliis per habitudinem ad primam; hoc enim inæqualitatis genere descendunt rationes transcendentales in Deum & creaturam, substantiam, & accidens, & ideò analogæ dicuntur, non univocæ. Verùm hic dicendi modus Recentioribus multum familiaris in modo deficit, primò enim hanc speciem analogiæ constituit, ut distinctam ab analogia attributionis, quod falsum est, quia hæc includitur in illa, vel ad illam reducitur, nam quod est analogum attributionis, per prius dicitur de uno, quam de altero, ut constat ex explicatione illius analogiæ; deindè falsum ad univocationem absolutè, & in sua universitate sumptam requiri, quando ratio communis æqualiter participetur ab inferioribus, & uniformiter, quia Arist. in definitione univocorum, quam tradidit in Antepræd. nec quidem verbum fecit talis æqualitatis, & uniformitatis in participanda communi ratione; nec dicas locum ab auctoritate negativum non urgere, quia cum agitur de definitionibus, sanè exprimendum est in eis, quod principaliter spectat ad constitutionem definiti, atque ideò si verum esset, ut Recentiores isti comminiscuntur, illam æqualitatem, & uniformitatem in participanda communi ratione univocationem formalissimè constituere; sanè opus erat hanc conditionem in univocorum definitione apponere; non ergo necessaria est talis conditio ad univocationem simpliciter, & absolutè sumptam, sed tantum ad univocationem perfectissimam, & in primo gradu ex supra assignatis. Demum falsum est inæqualitatem analogiam inducentem necessario esse debere intrinsecam conceptui communi, & non sufficere extrinsecam, quæ oritur ex differentiis contrahentibus, quia cum Arist. docet 7. Phys. 31. & 10. Met. 26. in æqualitatem inducere analogiam, planè loquitur de inæqualitate extrinseca, scilicet ex differentiis contrahentibus oriente, ait enim hac de causa naturæ genericæ aliquam analogiam subesse, quia descendit in species per inæquales differentias, quæ inæqualitas extrinsecè in genus redundat. Tum quia ista inæqualitas intrinseca nimirum ex ipsa ratione communi